Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ◆ № 182 ◆ Четвер, 19 вересня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

НАСТУПАЄ ВАНЯ НА ЦАРЯ-ГОРОХА

Цього УАЗа фермеру Іванові Шейку у 1989 році виділили після особистого втручання тодішнього заступника Голови Ради Міністрів УРСР С. Качаловського. Чіпляє Іван Іванович до машини борони — і вперед! На колгоспному полі і тракторами так не заборонують. УАЗ — машина «воєнна». По дорогах і бездоріжжю (що для нас звичніше) не підведе за будь-яких погодних умов.

Фото Валерія ІНЮТІНА.

(Закінчення на 9-й стор.).

Литва, Латвія та Естонія ввійшли до складу ООН. Уперше керівники трьох Прибалтійських держав виступили на сесії Генеральної Асамблеї ООН. У своїй промові Голова Верховної Ради Естонії підкреслив наміри уряду країни підтримувати дружні відносини з СРСР. Він також заявив, що в Естонії гарантуватимуться права неестонського населення.

У Туркменистані відмовилися від ідеї приватизації землі. Услід за Президентом Узбекистану І. Карімовим С. Ніязов вважає, що, поділивши землю між селянами, доведеться ділити і воду. Тож, у Туркменистані пішли іншим шляхом — вирішили встановити перехідний Червоний прапор республіки за успіхи в сільському господарстві.

У Тбілісі без пред'явлення будь-яких звинувачень заарештували лідерів опозиції — національно - демократичної партії Грузії — Г. Чантурія, І. Сарішвілі, В. Талахадзе. Їх зняли прямо з літака, який перед цим завернули в аеропорт з траси Тбілісі — Москва.

Серед білого дня група людей у штатському вчинила напад на кореспондентський пункт ТАРС у Тбілісі. На мікроавтобусі і двох «Жигулях» вони, погрожуючи пістолетами, вивезли всю технічну апаратуру зв'язку, службову документацію, творчий архів та інформаційні матеріали за останній рік.

Митний комітет СРСР виступив з ініціативою кардинальних змін у митній системі, створення республіканських національних митних служб, міжреспубліканської Митної ради в рамках економічного союзу.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України

◆

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

252047

Київ, вул. Нестерова, 4

◆

Приймальня — 446-92-11

Наші власні кореспонденти в областях:

ВІННИЦЯ: Валерій Іванович Лазаренко, тел. 7-01-57

ДНІПРОПЕТРОВСЬК: Микола Миколайович Нечипоренко, тел. 68-10-89

ДОНЕЦЬК: Доценко Юрій Тимофійович, тел. 66-31-69

ЗАПОРІЖЖЯ: Олександр Олександрович Михайлюта, тел. 57-17-73

КИЇВ: Валентина Вікторівна Писанська, тел. 228-34-24

ЛУГАНСЬК: Сергій Олександрович Скиба, тел. 54-15-40

ЛЬВІВ: Оксана Євгеніївна Теленчі, тел. 35-51-20

ОДЕСА: Георгій Федорович Воротнюк, тел. 22-47-69

ПОЛТАВА: Григорій Федосійович Гринь, тел. 7-46-09

РІВНЕ: Сергій Кирилович Мельничук, тел. 2-21-30

СУМИ: Віталій Павлович Максютенко, тел. 6-99-39

УЖГОРОД: Горват Микола Степанович, тел. 2-02-79

ХЕРСОН: Іван Федорович Калиниченко, тел. 6-36-32

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ: Михайло Федорович Васілашко, тел. 6-78-14

ЧЕРКАСИ: Лідія Іванівна Титаренко, тел. 47-12-87.

ЧЕРНІВЦІ: Василь Іванович Бабух, тел. 2-63-15

ЧЕРНІГІВ: Сергій Олегович Павленко, тел. 95-74-18

◆

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

◆

Індекс 60955

Тираж 156.200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ДЕПУТАТИ ДИВЛЯТЬСЯ В «ДЗЕРКАЛО»...

Денне і вечірнє засідання 17 вересня

— Я просто звертаюсь сьогодні до всіх працівників найвищих і найменших газет — не бійтесь, робіть свою справу. Якщо ви справді хочете жити сьогодні вільно, а не на колінах, як це було 19 серпня, то український парламент вас у цьому підтримає, — ці ваші слова, шановний Лесю Танюк, та до Бога б. Чому до Всевишнього? Та тому, на мою думку, що лише він, а не парламент, може захистити журналіста, думка якого не збігається чи суперечить редакторській, або ідейним переконанням того, хто є фактичним господарем міста, району, області, республіки. Я міг би навести безліч прикладів, коли прогресивних журналістів під будь-яким приводом виживали або просто виганяли з роботи, а наш закон, який можна порівняти хіба що з дишлом, дуже рідко ставав на їх захист. В цілому ж складається враження, що, розглядаючи питання про позицію преси, телебачення і радіо України під час державного перевороту та заходи, що випливають з цього, дехто діяв за принципом: «ловіть злодія», відіграючись на засобах масової інформації за свої переляк та пасивність, а може, й підтримку ДКНС під час путчу. Дивно, але ні в кого не промайнула думка, що обговорюючи позицію преси та радіо в трагікомічні дні; чимало з народних депутатів дивилися в «дзеркало» й не впізнавали (чи вдавали, що не впізнають) себе. І треба бути абсолютним дилетантом або мати велике бажання не бачити, що газети і радіо, починаючи від міста до області, у переважній більшості звикли стояти «струнко» й виконувати все, що їм накаже голова міської, районної чи обласної Ради або перший компартійний секретар. А тепер, шановні парламентарії, огляньтеся довкола себе й ви побачите, скільки керівників такого рівня серед вас. І якщо дехто навіть перейшов на постійну роботу у Верховну Раду, на місці залишив «надійних людей». Після того, як ви це зробите, не треба буде переобтяжувати роботою комісію з розслідування позиції керівників у дні перевороту, бо вона, ця позиція, чітко проглядає зі сторінок газет та ефірних текстів того часу.

І коли Лесь Танюк та Петро Осадчук зазначають, що окремі газети на півдні України, зневажаючи думку і волю Верховної Ради України, роздувають сепаратистські настрої, намагаються зіткнути лобами різні групи населення, то без особливих зусиль можна визначити, хто стоїть за цим. Мало проголосувати за Акт про незалежність України, необхідно виборців переконати, що це благо для України. Чи багато з народних депутатів цих областей висловили свої думки з приводу прийняття Акта на сторінках районних та обласних газет? Прогляньте пресу, яка ратує за сепаратизм, подивіться, хто представляє ці райони чи регіони в парламенті, і вам одразу ж стане зрозумілою позиція якщо не депутатів, то перших керівників. А саме на такому рівні «тихою сапою» можна загубити найкращі бажання і найвищі устремління законодавчого органу нашої держави.

А тепер щодо вірнопідданості газет і радіо на районному та обласному рівні, про яку говорив народний депутат Валерій Баталов. Що є, то є. Чого-чого, а цього не бракувало ніколи. За сім десятиріч муштри у багатьох журналістів виробився інстинкт самозбереження та пристосування. І не один з райончиків, слухаючи запальні виступи депутатів на цьому сесійному засіданні, думав приблизно так: «Добре вам говорити з високої трибуни. А я, як тільки «висунуся» завтра, не знайду ніде роботи, не те що в районі, а й в області. Щодо вашого захисту, то в народі є добре прислів'я: «Доки сонце зійде, роса очі виїсть».

І той, хто так думав, мав цілковиту рацію. Бо шановна Комісія з питань гласності та засобів масової інформації замість того, щоб витати десь в емпіреях, мала б давно поцікавитися, як живеться журналістам районок. Тоді вона побачила б, скільки людей роками чекають квартир, не можуть своїх дітей влаштувати в дитячий садок, скільки принижень вони змушені терпіти, починаючи від хамовитого голови колгоспу, в якого «своя рука» у районній чи міській Раді, і закінчуючи тим же головою Ради, який звик вважати журналістів прислугою, яку далі порога не можна пускати. Слід додати, що такий стан з пресою та радіо не тільки в тих регіонах, де керівники, поклавши свої квитки компартійця в домашній архів, залишаються на старих позиціях, — демократична влада теж хоче бачити в газетах лише те, що відповідає її принципам. При цьому й думки не допускається, що демократи, як і всі живі люди, можуть помилятися чи щось недопрацьовувати. Тому-то самими заклинаннями з трибуни чи від мікрофонів у Верховній Раді дуже важко зрушити справу з «мертвої точки».

На одному з сесійних засідань народний депутат України Володимир Яворівський сказав таку фразу: «Ми є такі, які ми є». Вона могла б стати епіграфом до щоденного життя парламентаріїв. І непогано було б, щоб кожен з них, згадуючи ці слова, заодно запитував себе: «А що я зробив для того, щоб стати кращим, ніж був учора?» Про що це я? Про те ж саме — перш, ніж звинувачувати пресу, радіо, телебачення (хоч вони того й заслужили), багатьом варто починати з себе, зі своєї позиції у ті дні. Об'єктивність, об'єктивність і ще раз об'єктивність — під цими словами народного депутата Валерія Баталова щодо аналізу позиції журналістів у дні перевороту могли б підписатися 99,9 відсотка працівників засобів масової інформації України. Бо вони, по суті, були рупором тих сил, які мріяли і продовжують плекати надію на повернення до старих часів. Тож перш ніж виносити проект постанови «Про позицію преси, радіо і телебачення України під час державного перевороту та заходи, що випливають з цього» на нове обговорення, не зайве було б поцікавитися ширше думкою самих журналістів.

Цього ж дня на вечірньому засіданні сесія розглянула та внесла доповнення до Конституції України, затвердила міністром соціального забезпечення Аркадія Єршова, заслухала інформацію Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука про засідання Державної ради.

Василь ТУГЛУК,
парламентський кореспондент «Голосу України».

НЕ ПРО ВЛАСНУ Ж КИШЕНЮ МОВА

Ранкове засідання 18 вересня

Я не хочу сказати про те, що з балкона видніше, як саме працює парламент. Але те, що депутати читали газети під час прийняття, приміром Закону «Про інвестиційну діяльність», видно. Й табло системи «Рада» раз у раз нагадувало, що 70—80 чоловік не голосують, хоча й зареєстровані. Може зачитувалися матеріалами колег, а може й просто були відсутні. Зареєструвалися ж, щоб кворум був, щоб Голова не сварив. Втім, найуважніше стежили за прийняттям статей Закону на... балконі, фахівці робочої групи, для яких той Закон — виплекане дітище. Парадоксально: у робочій групі навіть під час прийняття цього доленосного, без перебільшення, документа, були різні думки щодо того чи іншого положення Закону. А от серед депутатів — повний штиль. «Прогнали» документ хвилин за 40. Лише кілька депутатів—Б. Качура, В. Череп та М. Рябченко наполягали на поясненнях того, чому Комісія з питань економічної реформи і управління народним господарством відхилила їхні пропозиції. Шановний доповідач, заступник голови цієї Комісії Михайло Швайка, щоб, як мовиться, не порушити ритм, не хотів навіть звернути уваги на те, що одне з положень законопроекту протирічить іншому Закону — «Про підприємства». І тільки настійливість депутатів В. Черепа та М. Рябченка врятувала становище. Всі інші статті Закону приймалися, як кажуть студенти, автоматом. І «шпилька», яку пустив головуючий на засіданні І. Плющ: «Гавриленко погоджується з тим, що комісія його пропозицію відхилила, тим більше, що його нема» якнайкраще характеризує атмосферу, в якій приймався Закон.

Досить сказати, що депутати «проморгали» в Законі словосполучення «радянські республіки», «Кабінет міністрів України РСР», «договорами України з Союзом РСР»... Це, здається, дрібниці, але, на думку фахівців робочої групи, депутати не звернули уваги на ряд положень, що можуть гальмувати розвиток ринкових відносин, перекреслити призначення цього закону.

— Ось, приміром, — каже член робочої групи, начальник зведеного підвідділу інвестицій і державних замовлень Міністерства економіки України Олександр Бабич, — депутати проголосували за таке положення: «Інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень». Доповнення, внесене після першого читання, враховано Комісією. Це означає, що, користуючись цією статтею, господарники узаконюватимуть надлишки матеріальних цінностей і нагромаджуватимуть їх на підприємствах. Але ж кінцевою метою капітальних вкладень є введення основних фондів, а не приріст матеріальних цінностей. Вони мають освоюватися, а не нагромаджуватися, щоб обсяги незавершеного будівництва були якнайменші.

Щодо положення статті 14: «Державне замовлення розміщується, як правило, на конкурсній основі із урахуванням економічної вигідності цих замовлень для підприємств та організацій», — погляди в робочій групі розділилися. О. Бабич вважає, що слова «як правило» в цьому контексті правомірно, з огляду на соціальні проблеми, дозволяють державі розміщувати обов'язкові замовлення на підприємствах, незважаючи на невигідність будівництва тих чи інших об'єктів. Тобто, поряд з економічними важелями держава повинна мати змогу доводити обов'язкові замовлення.

На жаль, навіть депутати, які відстоюють ідею запровадження ринку, роздержавлення, не висловили своєї думки щодо цього положення статті 14. Закон про інвестиційну діяльність згідно з прийнятою постановою буде введено з моменту його опублікування. Кабінету ж міністрів доручено до 1 листопада наступного року внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів у відповідність з цим Законом.

Наступний законопроект «Про державне мито», мабуть, через те, що він стосується, як мовиться, всіх і кожного, розглядався в парламенті досить жваво. До доповідача, заступника міністра фінансів України Віталія Ільїна та співдоповідача, члена комісії з питань планування, бюджету, фінансів, цін Михайла Байраки було багато запитань і пропозицій, особливо щодо сум мита, кордонів, оформлення паспортів на закордонні поїздки, нотаріальних дій у разі дарування, продажу тощо.

Депутат Ігор Єліашевич поставив крапку в розгляді цього законопроекту на ранковому засіданні, запропонувавши, щоб без економічних викладок, обгрунтувань не приймати його навіть у першому читанні.

— От скажіть, — звертався Ігор Володимирович до колег, — призначається мито за видачу паспорта 1000 карбованців. А скільки насправді це коштує? Те, що запропоновано законопроектом, має такий вигляд: сидіть, люди добрі, вдома і нікуди не їдьте. Ні до Росії, ні до Білорусі, ні до Угорщини, ні до Румунії. Бо таких грошей не нашкребете. Тож не треба лякати громадян України таким законопроектом.

Що ж, залишається тільки сподіватися: законодавці й міністри надалі не рівнятимуть свої гаманці із середньостатистичними.

Після гострих дебатів про мито депутати перейшли до більш «прозаїчного» законопроекту, що розглядається у другому читанні, — «Про джерела фінансування шляхового господарства України». Джерела ці, а отже і законопроект, знайшли підтримку у народних депутатів.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

КІЛЬКІСТЬ НЕ ГАРАНТУЄ ЯКОСТІ. ХОЧА...

18 вересня у приміщенні колишньої Вищої партшколи відкрився міжнародний симпозіум «Український ринок: шляхи становлення й перспективи». Голова оргкомітету — Л. Кравчук, члени — І. Юхновський, народний депутат України, В. Кравченко, міністр зовнішньоекономічних зв'язків України, В. Хмільовський, генеральний директор Спілки орендарів і підприємців України тощо. Крім того, великих зусиль до організації симпозіуму доклав республіканський Центр «Ринок», генеральний директор якого В. Черевань і відкрив перше пленарне засідання.

— Головне завдання симпозіуму, — наголосив Володимир Павлович, — об'єднати зусилля вчених-економістів, структур державного управління виробничників, альтернативної економіки на шляху до створення повноцінного ринку, зорганізувати національний Форум економістів і підприємців.

Тож першим виступив — Голова Верховної Ради Л. Кравчук, який закликав присутніх до якнайшвидшого створення ринкової економіки й інтеграції у світовий процес. Яким шляхом? Леонід Макарович накреслив й основні напрями — зменшення держзамовлення, податків, відкриття внутрішнього ринку тощо. Щоправда, не зовсім зрозуміло, яким чином ці пропозиції впливають на рішення уряду, — згадаймо хоча б недавні заборони на вивезення товарів за межі України та фіскальну політику щодо валютних коштів підприємств...

Одначе академік І. Юхновський пішов ще далі — вивів історичну необхідність незалежності з фізичних законів. А саме — ентропії, яка «роздирала» Радянський Союз. До цього певним чином приєднався і міністр зовнішньоекономічних зв'язків В. Кравченко, який зі свого боку розкрив передумови недавнього путчу на прикладі деяких економічних заходів колишнього союзного уряду.

Проте уряд український, навпаки, за словами міністра, сьогодні працює, зокрема, над програмою залучення іноземних інвесторів, створює державний валютний фонд, прагне перегляду податкового законодавства в бік лібералізації тощо.

Від іноземних гостей на першому пленарному засіданні виступили професор П. Воробій з канадської провінції Саскачеван (він розповів, як вирішує економічні проблеми його уряд) і директор Європейського агентства з підготовки менеджерів Н. Хібберт. Цікаво, що на симпозіум прибули «дати поради» представники майже всієї Європи, США, Канади, Мальти тощо. А так би мовити з нашого боку — делегації всіх колишніх союзних республік, багатьох промислових підприємств, наукових закладів. Проте як не намагайся, але уявити собі плідну працю більш як 800 учасників неможливо. Чи то грандіозність будинку колишньої ВПШ вплинула на вибір такого надширокого представництва, чи то основні сподівання тих, хто прагне конкретної роботи, — на засідання секцій? Врешті-решт, сьогодні засідають шість таких підрозділів — так що можливість ухвалення корисних рішень велика. Отже, чекаймо на закінчення симпозіуму.

Валерій ВАРЕНИЦЯ, Дмитро ДЕСЯТНИКОВ, спеціальні кореспонденти «Голосу України».
Київ.

ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Про призначення Міністра соціального забезпечення України

Верховна Рада України **постановляє:**

Призначити тов. **Єршова** Аркадія Віталійовича Міністром соціального забезпечення України.

Голова Верховної Ради України Л. КРАВЧУК.

м. Київ, 17 вересня 1991 року.

ЄРШОВ
АРКАДІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

Єршов Аркадій Віталійович, 1936 року народження, росіянин, освіта вища — в 1971 році закінчив Житомирський сільськогосподарський інститут, за фахом вчений агроном, економіст.

Трудову діяльність розпочав у 1954 році вчителем середньої школи в Миколаївській області, заступником голови колгоспу. З 1955 року — на комсомольській та партійній роботі, з 1965 року — голова Жовтневого райвиконкому Миколаївської області. З 1966 року працював у Рівненській області головою Дубнівського райвиконкому, першим секретарем Сарненського райкому партії, першим заступником голови облвиконкому, а з 1989 по 1991 рік — головою облвиконкому.

Народний депутат України, секретар Комісії Верховної Ради України з питань чорнобильської катастрофи.

ЗАЯВА
Державної Ради про нормалізацію продовольчого забезпечення і аграрну політику в 1991—1992 роках

Обговоривши стан справ на споживчому ринку, що склався в суверенних державах, і хід перебудови аграрних відносин на селі, Державна Рада СРСР висловила спільну думку—державні органи влади і управління республік повинні зробити все, щоб селянин на ділі став господарем землі, засобів виробництва і виробленої ним продукції. Зараз створюються необхідні економічні і правові передумови з метою включити ринкові механізми, які стимулюватимуть виробництво і забезпечуватимуть еквівалентність обміну між сільським господарством і промисловістю. Союзним і республіканським органам доручено здійснити в цьому напрямі конкретні дії.

Одночасно зроблено висновок, що в нинішній ситуації, як ніколи, потрібні скоординовані заходи щодо формування продовольчих ресурсів, проведення вигідної для всіх цінової політики на продукти харчування, сільськогосподарську сировину та основні засоби виробництва. Передбачено у вересні укласти відповідну міжреспубліканську угоду.

Визнано за необхідне зберегти на найближчий час міжреспубліканські господарські зв'язки, що склалися.

Досягнуто домовленості про необхідність погодження основних принципів розподілу загальної суми продовольчих кредитів між республіками відповідно до їх конкретної потреби.

Суверенні республіки спільно вирішуватимуть усі проблеми, пов'язані з укладенням договорів і угод на поставку в країну продовольства і товарів народного споживання з-за рубежу, і наділяють повноваженнями Комітет по оперативному управлінню народним господарством СРСР діяти від їх імені.

Члени Державної Ради висловили одностайне прагнення не допустити поглиблення продовольчої кризи і спільними зусиллями нормалізувати споживчий ринок.

— Життя Рад —

КАПІТУЛЯЦІЯ ПЕРЕД СВІТАНКОМ

На позачерговій сесії Сумської обласної Ради народних депутатів ніщо не віщувало бурі. Депутати затвердили порядок денний «Про поточний момент і заходи по стабілізації економічної та суспільно-політичної обстановки в області». І не звернули уваги на вимогу народного депутата України заступника голови міської Ради О. Воробйова, підтриману народним депутатом СРСР Е. Козіним, винести на розгляд сесії питання про недовіру керівникові області. В. Шевченко аж до заборони діяльності КПРС всупереч закону відмовлявся залишити пост першого секретаря обкому партії, у дні антиконституційного путчу зайняв вичікувальну позицію, не відмежувавшись від заколотників.

Більшість депутатів з фракції «Більшовик» проігнорували ці резони. Та тут своє слово сказав народ. Сотні сумчан, які сподівались послухати трансляцію сесії облради, спіймали облизня: пропозицію представників демократичного блоку про прямий радіоефір було відхилено. Тоді стихійно виник мітинг.

Живі кордони не дали депутатам вийти з будинку. Тільки оголошення про те, що сесія продовжить роботу наступного дня, трохи притишило емоції. На щоглі біля будинку облвиконкому підняли синьо-жовтий прапор.

Наступного дня депутати дебатували: обговорювати чи не обговорювати питання про відставку голови, а на майдані вирував вже багатотисячний натовп. До мітингуючих приєднались колективи науково-технічних об'єднань імені Фрунзе, «Насосенергомаш», інших підприємств міста, на яких розпочався політичний страйк. До вимоги про відставку В. Шевченка додалася вимога про саморозпуск обласної Ради.

Знову народних обранців не пустили ночувати у готель, тож довелося продовжити роботу. Пікетчики ж відчули підтримку: хтось приніс великий стос паперових мішків, якийсь кооператив доставив машину свіжої здоби, організував чай.

О 4-й годині ранку В. Шевченко капітулював. Сесія задовольнила його прохання про відставку.

Ситуація на ранок 18 вересня: з Києва прибули посланці Верховної Ради України, які вивчатимуть обстановку на місці. Політичний страйк, до якого пристають все нові колективи Сум, триває. Увечері має відбутися мітинг.

Віталій МАКСЮТЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Суми.

У партіях та рухах

ПОРВАВ З РАДОЮ

Народний депутат України Олексій Дмитрович Шеховцов повідомив про свій вихід зі складу Народної Ради. До цього нетривіального кроку його спонукало обурення, викликане підняттям синьо - жовтого прапора над будинком українського парламенту та Указом Президії Верховної Ради України про заборону компартії. Наполягає О. Шеховцов і на підписанні договору про співдружність суверенних держав до 1 грудня, а також на перехід до федеративного принципу побудови України.

Агентство «Схід».

ДАЙОШ НОВИЙ УРЯД!

Народна Рада, демократична фракція у Верховній Раді України оприлюднила заяву. Народна Рада вимагає створення нового уряду республіки, який би міг провести радикальні економічні реформи, виходу з Президії Верховної Ради консервативних депутатів, позбавлення Секретаріату Верховної Ради владних функцій, а також вивільнення преси, радіо і телебачення з-під контролю держави, відставки всього республіканського керівництва засобами масової інформації і створення нового міністерства інформації України з координаційними та консультативними функціями.

Рух-прес.

ПРОТИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Останнє засідання «круглого столу» партій та рухів, що відбулося в Луганському міськвиконкомі, було присвячене проголошенню республіканським парламентом незалежності України. На цей раз засідання проходило без комуністів, тому гострих суперечностей не виникало. Хоча співголова «Народного движения Луганщины» Валерій Чеккер та представник товариства «Возрождение Луганска» Борис Локотош охарактеризували рішення парламенту про незалежність як непродумане та поспішне, а події, що відбуваються в республіці, — як наступ на російську мову.

Агентство «Схід».

ЯКА ТЕПЕР ВУЛИЦЯ!

Комісія Хмельницької міської Ради народних депутатів подала виконкомові для затвердження пропозиції щодо перейменування 20 назв вулиць міста, пов'язаних з комуністичною епохою. Комісія запропонувала повернути багатьом вулицям старі назви, а деякі перейменувати на честь видатних діячів національно-визвольного руху.

Рух-прес.

ФРАКЦІЯ В ОБЛРАДІ

В Івано - Франківській обласній Раді народних депутатів утворилася фракція під назвою «Народний рух України». Її мета — припинити приховування інформації від депутатів керівництвом Ради і виконкому, тиск голови Ради на депутатів, а також стежити за гласністю щодо всіх рішень голови Ради і виконкому.

Інформвідділ Руху.

Телеграфним рядком з Рівного

КОМУ КАЛОШІ!

Не зменшуючи темпи виробництва хліба й сала, у колгоспі «Мир» Млинівського району відкрили швейний цех (150 працюючих), виготовляють фарби, оригінальні світильники. А оце випускатимуть ще й гумове взуття: кілька майбутніх спеціалістів стажуються у Москві. За півроку допоміжні промисли дали господарству понад мільйон карбованців.

І ЇЗДИТИ БУДЕ НІКОМУ

Близько 850 автомобілів на квадратний кілометр припадає у Рівному, що у 200 разів більше, ніж у середньому по області. Цей показник зумовив ще один: захворюваність кровотворних органів у рівненців за останні роки зросла удвічі. Якщо автомобілізація так успішно піде й далі, дивись — і їздити буде нікому.

ГІМН НЕІСНУЮЧОЇ ДЕРЖАВИ

П'ятикласникам деяких рівненських шкіл, повідомила газета «Рівне», вчителі задали вивчити напам'ять гімни СРСР і УРСР. Газета передбачає, що старшокласники незабаром засядуть за написання твору на тему: «Комунізм — наше майбутнє».

НЕ ДАВАЛИ І НЕ ДАЮТЬ

Будівельникам Рівного не дають усього того, що повинні б давати. Не дають тому, що «дольовики» не сплачують гроші. «Азот» заборгував 10 мільйонів «дерев'яних», радіотехнічний завод — майже 2 мільйони.

ЗАХОТІВ — І ПІСТОЛЕТ МАЄШ

Коли двоє автоінспекторів на трасі Здолбунів — Острог зупинили автомашину, п'яний пасажир М. Косюга побив одного з міліціонерів, забрав пістолет і викинув у канаву. М. Косюга одержав півтора року виправних робіт без позбавлення волі. За такого «стража» більше, мабуть, і не варто.

Сергій МЕЛЬНИЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

Факт

ДЕМОНТОВАНО...

Днями у Нововолинську за рішенням міськради демонтовано пам'ятник Леніну і вирішено перейменувати проспект Леніна. Триває вивчення громадської думки щодо майбутньої назви проспекту.

Тарас ЛЕХМАН.
Волинська область.

Вибори Президента

ПІДТРИМКА ПРЕТЕНДЕНТА

14 вересня в Київміськраді відбулося розширене засідання Координаційної Ради Всеукраїнського Товариства репресованих, на якому народного депутата України, члена Президії Народної Ради, члена Політичної Ради Руху Левка Лук'яненка названо претендентом в кандидати на посаду Президента України.

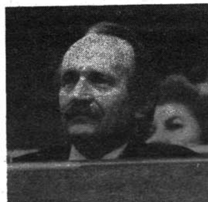
Того ж дня кандидатура Левка Лук'яненка була висунута розширеною Радою республіканського Товариства української мови імені Шевченка «Просвіта», а раніше — Українською Республіканською партією, Спілкою Українських Студентів. Його кандидатуру підтримують Політична Рада НРУ, Київська організація Української християнсько-демократичної партії, Українська Молодіжна Асоціація, відомі громадські та політичні діячі Микола Руденко, Іван Драч, Михайло Горинь, Павло Мовчан, Микола Поровський, Світлана Лі та інші.

Р. ОНИЩАК, секретар ІПС — УРП.

ЧОРНОВІЛ РОБИТЬ СТАВКУ НА ВЛАСНІ СИЛИ

Один з реальних претендентів на президентський пост Вячеслав Чорновіл розпочав підготовку до передвиборного марафону. Запоріжжя, Київ, Харків, Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, інші міста Дніпропетровщини, Закарпаття і, зрозуміло, Львівщини,— ось де В. Чорновіл побував за останні тижні.

Вже створений і діє комітет підтримки претендента в кандидати (його очолює депутат обласної Ради Ю. Зима), почала роботу й група журналістської підтримки у складі власних кореспондентів республіканських і центральних газет. Але поки що Вячеслав Максимович розраховує на власну комунікабельність і робить ставку передусім на власні сили. Тому й намагається зустрітися з якомога більшою кількістю людей по всій Україні.

Проведені зустрічі переконують у правильності такого розрахунку. На багатьох зборах, особливо на Сході, В. Чорновола зустрічають насторожено (дається взнаки ще не подоланий синдром «націоналістичного Заходу»), але притаманний йому талант спілкування робить своє, і В. Чорновіл завойовує все більше прихильників.

Недавно, перебуваючи у Тернополі, В. Чорновіл заявив, що для нього зібрати 100 тисяч підписів — не проблема. Мабуть, це й справді так, незважаючи на те, що підписи збирають уже групи підтримки й інших претендентів, при цьому пропонують іноді підписувати незаповнений лист, стверджуючи, що він — на підтримку В. Чорновола.

Та все ж головне — попереду. Робити будь-які передбачення не ризикує жоден політолог.

«Інтелект».

«Якби в західному світі були переконані, що Президентом України буде не комуніст чи не колишній комуніст, тоді б економічні кола Заходу виявили більшу довіру до нової незалежної України»,— запевнив у розмові з претендентом на кандидата в Президенти України Вячеславом Чорноволом голова комісії у закордонних справах та з питань збройних сил сенату Французької Республіки Жан Лекаюе. Ця зустріч відбулася в генеральному консульстві Франції у Києві в присутності Генерального консула Юга Перне. Високоповажний гість запросив Вячеслава Чорновола відвідати Францію, де пообіцяв влаштувати аудієнцію з колишнім Президентом Валері Жіскар д'Естеном і мером Парижу Жаком Шираком. Візит планується на другу половину жовтня.

Вячеслав Чорновіл за один тиждень побував у генеральних консульствах Канади, Чехословаччини, Польщі на запрошення їхніх керівників, а також прийняв консулів США у Києві.

(УЦАІ).

Три дні серпня: факти, біль, надія

«У КРИНИЧКАХ ПРОДОВЖУЮТЬ ПУТЧИТИСЯ»

Саме так охарактеризувала політичну обстановку в Криничанському районі Дніпропетровської області газета «Дніпровська панорама». Показавши читачам, наскільки активно керівники району підтримали ДКНС, газета переконливо розкрила характер цього керівництва.

19 серпня перший секретар Криничанського райкому партії В. Чорний, зібравши партійно-господарський актив, оголосив про створення своєрідного ДКНС районного масштабу. Очоливши цей «орган влади», заодно повідомив про припинення дії законів України на території району. Наказав також припинити дії судів, прокуратури та профспілкових організацій. Дав дозвіл на затримання і арешти підозрюваних у протидії путчистам. Частково про ці факти повідомляв Верховну Раду України прокурор району І. Ковальчук.

Але чи вдасться вивести на чисту воду першого секретаря та його спільників? У це повірити неможливо. Партійно-господарський актив тут приучений не тільки до послуху, а й до вміння приховувати злочини. Старі спільники, якими є керівники господарств, організацій, допомагали приховувати гріхи районного начальства в минулому, те саме роблять і тепер. 19 серпня за розпорядженням секретаря райкому партії з ідеології були звільнені два принципових журналісти. Саме вони й могли б розповісти про «діла» керівництва. Але голосів цих журналістів читачі не можуть почути.

А в районі — той же стиль, ті ж методи керівництва, які практикувалися тут і до початку перебудови, і під час путчу. І немає сил, здатних протистояти цьому, бо влада зосереджена в руках тих самих кадрів, керує якими... В. Чорний як голова Криничанського райвиконкому.

С. СКІРКО. (Укрінформ).
Дніпропетровська область.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Це ж треба!

ДОЧКИ—НА ШАШЛИКИ?

Днями співробітники КДБ заспокоїли депутата Рогозівської сільради Щорського району Т. Семенюк, яка протягом місяця жила у постійній тривозі за своє життя і життя своїх двох дочок. У результаті оперативно-пошукових дій виявлено, що анонімного листа з погрозою «пустити їх на шашлики» написала доярка Н. Семак, яка у такий спосіб зводила рахунки з головним бухгалтером господарства.

Сергій ПАВЛЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Чернігівська область.

Телеграфним рядком з Донецька

ПОСПІШАЙТЕ, БО ВКРАДУТЬ

З контори Єнакієвського радгоспу «Корсунський» двоє невідомих винесли понад 220 тисяч карбованців. За допомогу в розкритті злочину адміністрація господарства виділила премію — новенькі «Жигули». Не гайте часу, шерлоки холмси, допоки й автомобіль не вкрали.

ІНСТИТУТ МАЛОГО БІЗНЕСУ

При Донецькому центрі науково-технічної інформації за участю спеціалістів Київського політехнічного інституту створено заочний інститут малого бізнесу.

ІСПАНІЯ ТЕЖ ХОЧЕ ЗНАТИ

У Донецьку працює група з іспанського телебачення, яка збирає матеріал з проблем екології. Гості вже побували на вугільних підприємствах, на виставці «ЕКО-91», мали зустріч у страйккомі, природоохоронних організаціях.

ОТРУЄННЯ МАЛЮКІВ

14 вихованців дитячого садочку шахтобудівельного управління № 4 тресту «Красноармійськшахтобуд» госпіталізовані. Зафіксовано харчове отруєння. На місці працює комісія.

ПІД ЗАГРОЗОЮ ЗАКРИТТЯ

В Єнакієвому зростає напруження. Через нестачу лісу зупинилася шахта «Вугледарська», під загрозою закриття — всі вугільні підприємства міста, де працює понад 30 тисяч чоловік.

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Допоможіть!

ЕКСТРАСЕНСИ ОПУСКАЮТЬ РУКИ

До народного цілителя О. Драгана у відчаї звернулась по допомогу Ганна Василівна Кушнір із села Кошаринець Бершадського району Вінницької області. Півроку тому її шестирічний син Павлик, граючись у хаті, випадково загнав у вену осколок голки.

Куди тільки не зверталася нещасна жінка — ніхто не береться оперувати малюка, а тим часом осколок кожної миті з током крові може наблизитися до серця хлопчика і забрати життя у єдиного її синочка.

Екстрасенси теж безсилі — потрібен хірург високого класу, тож О. Драган звертається до всіх, хто може допомогти врятувати хлоп'я.

Анатолій ПОІЗД, журналіст газети «Південний Буг».
Вінницька область.

езидента

ПРЕТЕНДЕНТА

кандидатура ...ка була вису... Радою рес... Товариства імені Шев... а раніше Республікан... Спілкою Ук... ентів. Його тримують По... НРУ, Київська аїнської хрис... тиянсько-демократичної партії, Українська Молодіжна Асоціація, відомі громадські та політичні діячі Микола Руденко, Іван Драч, Михайло Горинь, Павло Мовчан, Микола Поровський, Світлана Лі та інші.

Р. ОНИЩАК,
секретар ІПС — УРП.

...БИТЬ СТАВКУ ...НІ СИЛИ

...ки ще не подоланий синдром «націоналістичного Заходу»), але притаманний йому талант спілкування робить своє, і В. Чорновіл завойовує все більше прихильників.

Недавно, перебуваючи у Тернополі, В. Чорновіл заявив, що для нього зібрати 100 тисяч підписів — не проблема. Мабуть, це й справді так, незважаючи на те, що підписи збирають уже групи підтримки й інших претендентів, при цьому пропонують інколи підписувати незаповнений лист, стверджуючи, що він — на підтримку В. Чорновола.

...ться зустрітин... ільною кількіс... Україні. ...устрічі переко... ності такого ...багатьох збо... на Сході, ...зустрічають ...дається вазна...

Та все ж головне — попереду. Робити будь-які передбачення не ризикує жоден політолог.

«Інтелект».

...тань збройних ...Французької ...Леканюе. ...дбулася в ге... консульстві ...в присутнос... консула Юга ...поважний гість ...слава Чорно... Францію, де ...тувати аудієн... Президентом Валері Жіскар д'Естеном і мером Парижу Жаком Шіраком. Візит планується на другу половину жовтня.

Вячеслав Чорновіл за один тиждень побував у генеральних консульствах Канади, Чехословаччини, Польщі на запрошення їхніх керівників, а також прийняв консулів США у Києві.

(УЦАІ).

...ракти, біль, надія

...ПРОДОВЖУЮТЬ

...»

...вну Раду Ук... району І. Ко...

...ться вивести ...ершого секре... пільників? У ...можливо. Пар... ...ський актив ...не тільки до ...вміння прихо... Старі спіль... керівники гос... ...нізацій, допо... ...вувати гріхи ...альства в ми... ...мороблять і ...та за розпоряд... ...етаря райкому ...гії були звіль... ...униками ...воня й могли ...ро «діла» ке... ...голосів цих ...ачі не мо... ...цтва, які практикувалися тут і до початку перебудови, і під час путчу. І немає сил, здатних протистояти цьому, бо влада зосереджена в руках тих самих кадрів, керує якими... В. Чорний як голова Криничанського райвиконкому.

... — той же ...етоди керівни...

С. СКІРКО.
(Укрінформ).
Дніпропетровська область.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

...треба!

...ПИКИ?

...життя і життя ...ок. У результаті ...ункових дій вияв... ...вого листа з по... ...ти їх на шашли... ки» написала доярка Н. Семак, яка у такий спосіб зводила рахунки з головним бухгалтером господарства.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігівська область.

Телеграфним рядком з Донецька

ПОСПІШАЙТЕ, БО ВКРАДУТЬ

З контори Єнакіївського радгоспу «Корсуньський» двоє невідомих винесли понад 220 тисяч карбованців. За допомогу в розкритті злочину адміністрація господарства виділила премію — новенькі «Жигулі». Не гайте часу, шерлоки холмси, допоки й автомобіль не вкрали.

ІНСТИТУТ МАЛОГО БІЗНЕСУ

При Донецькому центрі науково-технічної інформації за участю спеціалістів Київського політехнічного інституту створено заочний інститут малого бізнесу.

ІСПАНІЯ ТЕЖ ХОЧЕ ЗНАТИ

У Донецьку працює група з іспанського телебачення, яка збирає матеріал з проблем екології. Гості вже побували на вугільних підприємствах, на виставці «ЕКО-91», мали зустріч у страйккомі, природоохоронних організаціях.

ОТРУЄННЯ МАЛЮКІВ

14 вихованців дитячого садочку шахтобудівельного управління № 4 тресту «Красноармійськшахтобуд» госпіталізовані. Зафіксовано харчове отруєння. На місці працює комісія.

ПІД ЗАГРОЗОЮ ЗАКРИТТЯ

В Єнакієвому зростає напруження. Через нестачу лісу зупинилася шахта «Вугледарська», під загрозою закриття — всі вугільні підприємства міста, де працює понад 30 тисяч чоловік.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Допоможіть!

ЕКСТРАСЕНСИ ОПУСКАЮТЬ РУКИ

До народного цілителя О. Драгана у відчаї звернулась по допомогу Ганна Василівна Кушнір із села Кошаринець Бершадського району Вінницької області. Півроку тому її шестирічний син Павлик, граючись у хаті, випадково загнав у вену осколок голки.

Куди тільки не зверталася нещасна жінка — ніхто не береться оперувати малюка, а тим часом осколок кожної миті з током крові може наблизитися до серця хлопчика і забрати життя у єдиного її синочка.

Екстрасенси теж безсилі — потрібен хірург високого класу, тож О. Драган звертається до всіх, хто може допомогти врятувати хлоп'я.

Анатолій ПОІЗД,
журналіст газети «Південний Буг».
Вінницька область.

ОБКОМ ШУКАЄ РОБОТУ

Таке життя

По Херсону пішли чутки, що ніби відбулася підпільна нарада секретарів колишнього обкому компартії. Якщо це так, то з якою метою збиралися колишні номенклатурники?

М. Кушнеренко, голова обласної Ради народних депутатів:

— Справді, у моєму кабінеті збиралися секретарі колишнього обкому, але не на підпільне засідання, а для обміну думками щодо їх працевлаштування. Втім, краще про це довідайтеся в управлінні по праці.

К. Владимиров, начальник обласного управління по праці і соціальних питаннях облвиконкому:

— Переді мною — список 32 колишніх керівних обкомівців та 120 технічних працівників, обслуговуючого персоналу. Ми знайшли роботу майже всім — тут проблем нема. А от із секретарями... М. Рожку запропоновано посаду головного економіста в об'єднанні будматеріалів з оплатою 600 карбованців на місяць, П. Лазнику — начальника відділу охорони облагропрому з окладом 515 карбованців, В. Ходаковському знайшли роботу, за яку платять до 300 карбованців. Дехто або відмовився, або попросив час на роздуми. Звичайно, ніякої дискримінації щодо них не буде. Але безробітні попереджені, що після того, як вони відмовляються від посад, втратять право на одержання грошових виплат, передбачених законодавством.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсон.

КОЛИ БОГИ ДОБРІШАЮТЬ

Чому люди танцюють? Ви помічали, що після бува... сумні, а т... — ніколи! Наші предки танцювали, повернувшись з вдалого полювання або зібравши багатий врожай, відбивши ворожу навалу або просто дякуючи богам за щасливе життя. Ми останнім часом забули, особливо в містах, древні ритуальні танці, загнавши їх в резервації клубів та академічних ансамблів. І коли бачимо подібне дійство просто неба, знаємо одне: радість буття повертається. Боги, побачивши таке, усміхнуться...

Фото Михайла САЧКА.

Нарешті!

ЕКОЛОГИ РАДЯТЬСЯ В ОДЕСІ

Зв... на ... стрене ст... у сфер... хорони природи на Україні та зокрема в Одеській області, вчені та громадськість міста організували представницьку міжнародну конференцію «Екологічні проблеми міст і промислових регіонів». З цієї нагоди відкрилася й виставка передових вітчизняних та закордонних природоохоронних технологій, обладнання, приладів і матеріалів.

У роботі конференції, крім представників України та Москви, беруть участь відомі фірми США, Норвегії, а також науковці із Швеції та Індії. Американські, норвезькі та ряд одеських підприємств стали спонсорами цього заходу.

Після закінчення роботи конференції передбачається організувати заняття для працівників природоохоронних відділів, лабораторій і служб підприємств Одеси та інших міст України.

Галина ВЛАДИМИРСЬКА.
Одеса.

Репліка

ТРИДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЬ ЧОЛОВІКІВ І ОДНА

Як стало відомо, офіційно зареєстрованих претендентів на кандидатів у президенти України стало 39. І коли партії, громадські рухи та трудові колективи, висунувши 11 претендентів, тимчасово припинили свою активність і залягли (можливо, перед вирішальним ривком), то ті, хто висуває себе сам, продовжують це робити в тих же темпах (приблизно по три претенденти на добу).

Отже, сьогодні Центральна виборча комісія видала на-гора імена таких претендентів. Це — тимчасово непрацюючий Володимир Птуха з Козельця на Чернігівщині, пенсіонер Іван Білоус з Одеси та старший викладач військово-морської кафедри Миколаївського кораблебудівного інституту Тимофій Борецький.

Звичайно, така активність наших громадян не може не тішити, але невеличкий підрахунок показує, що вже сьогодні на одного претендента припадає лише по 1 мільйону 300 тисяч жителів республіки, включаючи дітей та громадян, які позбавлені виборчих прав. Відтак виборців чи не наповнимо менше, тож можна з певністю казати, що гасло «Будь-яка кухарка і доярка може стати президентом» не пройде.

Проте для бажаючих повідомляємо, що є ще час і можливість висунути й себе. Словом, дерзайте!

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Коли верстався номер, надійшла інформація: зареєстровано сорокового претендента. Ним стала перша в компанії чоловіків жінка, тимчасово непрацююча Наталя Ткаченко з Києва.

Фотоколаж Михайла САЧКА.

Наші ма...

ЗА...

— Ви на...
— Я на...
— ??...
— Табо... «Морський ... «Лазурний ... ник голов...

Так роз... з начальни... піонерсько... тек» Віталі... Шевченком...

Моторо... у порожнь... рів, побуд... панування ... го бараков... том з дом... торією паг... руда атеї... Ленін. Та ... вельники ... дамуса: гр... новою спор... тика місті... тримала. Ч...

Зіпсован... ВЛКСМ: т... ництва, вра... будувавши ... ку будино... Даг», ком... ся від п... стіною. До... від нього ... влада поча... ду за земл... чужий і ... не дає. Пу... гіонах уже... карбованці... якого зайш... сить перед... приїде — ... І чим біль... ють лише ... реби, фрун... куповувати... дом барте... мені — я ...

Зарплат... зерні — ... з компен... 300 карбо... жатих лиц... набирали ... кою розна... республіка... житлом в... майже нем...

Сюди б... ба було б... ре вчитис... Правильно... ку партії, ... І нагоде... рортна зо... ливим реж... ність. Так... вувалася ... мольська ... тії, опора...

Бунт ... лісті. 29 ... му Мала ... незмінний ... тин Мико... запропону... новитих ... «Артеку» ... корпусів.

ПО...

19... крім... обла... півні... куди... реш... дів. ... прям... секу... вден... до ... дусі...

По... сьог... неве... змін... метр... пера... сів.

Таке життя

КОМ ШУКАЄ РОБОТУ

пішли чутки, ася підпільна рів колишньо- партії. Якщо ою метою зби- ні номенкла-

енко, голова народних де-

у моєму кабі- ся секретарі ому, але не асідання, а ками щодо їх ння. Втім, овідайтеся в раці.

ов, начальник обласного управління по праці і соціальних питаннях облвиконкому:

— Переді мною — список 32 колишніх керівних обкомівців та 120 технічних працівників, обслуговуючого персоналу. Ми знайшли роботу майже всім — тут проблем нема. А от із секретарями... М. Рожку запропоновано посаду головного економіста в об'єднанні будматеріалів з оплатою 600 карбованців на місяць, П. Лазнику — начальника відділу охорони облагропрому з окладом 515 карбованців, В. Ходаковському знайшли роботу, за яку платять до 300 карбованців. Дехто або відмовився, або попросив час на роздуми. Звичайно, ніякої дискримінації щодо них не буде. Але безробітні попереджені, що після того, як вони відмовляться від посад, втратять право на одержання грошових виплат, передбачених законодавством.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсон.

...И БОГИ ДОБРІШАЮТЬ

нцюють? Ви помічали, що піс- , а т... — ніколи!

...танцювали, повернувшись з ...ня або зібравши багатий вро- ...рожу навалу або просто дя- ...щасливе життя. Ми останнім часом забули, особливо в містах, древні ритуальні танці, загнавши їх в резервації клубів та академічних ансамблів. І коли бачимо подібне дійство просто неба, знаємо одне: радість буття повертається. Боги, побачивши таке, усміхнуться...

Фото Михайла САЧКА.

Нарешті!

...ОЛОГИ РАДЯТЬСЯ В ОДЕСІ

...остре- ...сфер... ...рони ...раїні та зокре- ...області, вчені ...міста органі- ...ницьку міжна- ...цію «Екологіч- ...т і промисло- ... цієї нагоди ...ставка передо- ...а закордонних природоохоронних технологій, обладнання, приладів і матеріалів.

У роботі конференції, крім представників України та Москви, беруть участь відомі фірми США, Норвегії, а також науковці із Швеції та Індії. Американські, норвезькі та ряд одеських підприємств стали спонсорами цього заходу.

Після закінчення роботи конференції передбачається організувати заняття для працівників природоохоронних відділів, лабораторій і служб підприємств Одеси та інших міст України.

Галина ВЛАДИМИРСЬКА.
Одеса.

Репліка

...ДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТЬ ЧОЛОВІКІВ І ОДНА

Як стало відомо, офіційно зареєстрованих претендентів на кандидатів у президенти України стало 39. І коли партії, громадські рухи та трудові колективи, висунувши 11 претендентів, тимчасово припинили свою активність і залягли (можливо, перед вирішальним ривком), то ті, хто висуває себе сам, продовжують це робити в тих же темпах (приблизно по три претенденти на добу).

Отже, сьогодні Центральна виборча комісія видала на-гора імена таких претендентів. Це — тимчасово непрацюючий Володимир Птуха з Козельця на Чернігівщині, пенсіонер Іван Білоус з Одеси та старший викладач військово-морської кафедри Миколаївського кораблебудівного інституту Тимофій Борецький.

Звичайно, така активність наших громадян не може не тішити, але невеличкий підрахунок показує, що вже сьогодні на одного претендента припадає лише по 1 мільйону 300 тисяч жителів республіки, включаючи дітей та громадян, які позбавлені виборчих прав. Відтак виборців чи не наполовину менше, тож можна з певністю казати, що гасло «Будь-яка кухарка і доярка може стати президентом» не пройде.

Проте для бажаючих повідомляємо, що є ще час і можливість висунути й себе. Словом, дерзайте!

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Коли верстався номер, надійшла інформація: зареєстровано сорокового претендента. Ним стала перша в компанії чоловіків жінка, тимчасово непрацююча Наталя Ткаченко з Києва.

Фотоколаж Михайла САЧКА.

Наші мандрівки

ЦУКЕРКА ЗА ЛОЯЛЬНІСТЬ

— Ви начальник табору?
— Я начальник ГУЛАГу.
— ??...
— Таборів у нас кілька: «Морський», «Кипарисний», «Лазурний»... А я — начальник головного управління...

Так розпочалася розмова з начальником Всесоюзного піонерського табору «Артек» Віталієм Миколайовичем Шевченком.

Моторошно лунають кроки у порожньому Палаці піонерів, побудованому за часів панування стилю сталінського бараккo, давить авторитетом з домінуючого над територією пагорба культова споруда атеїстів — бронзовий Ленін. Та не врахували будівельники пророцтв Нострадамуса: грунт під досить ще новою спорудою поплив. Містика містикою, а гора не витримала. Час прийшов?

Зіпсовані стосунки з ЦК ВЛКСМ: там не до благодійництва, врятувати б своє. Побудувавши в кращому куточку будинок відпочинку «Аю-Даг», комсомол відгородився від підшефної піонерії стіною. Допомоги «Артеку» від нього — ніякої. Місцева влада почала вимагати оренду за землю, бо «Артек» їй чужий і жодних дивідендів не дає. Путівки в деяких регіонах уже доходять до 1200 карбованців, а син знайомого, якого зайшов провідати, просить передати батькові: якщо приїде — хай поїсти привезе. І чим більше. Бензину виділяють лише половину від потреби, фрукти доводиться закуповувати в колгоспах методом бартерних операцій «ти мені — я тобі».

Зарплати в працівників мізерні — начальники таборів з компенсацією отримують 300 карбованців. Серед вожатих лише єдине подружжя: набирали їх за комсомольською рознарядкою в різних республіках (як і дітей), а з житлом вирішити проблему майже неможливо.

Сюди брали не всіх. Треба було бути піонером, добре вчитися, бути слухняним. Правильно розуміти політику партії, вміти підкорятися. І нагородою за це була курортна зона. Цукерка з особливим режимом. За лояльність. Так з дитинства виховувалася майбутня комсомольська еліта, резерв партії, опора режиму.

Бунт підняли індивідуалісти. 29 років існує в Криму Мала академія наук. Її незмінний президент Валентин Миколайович Касаткін, запропонував зібрати талановитих дітей, заплативши «Артеку» за оренду одного з корпусів. Тут є, безперечно, майбутні світила фізики, математики, біології. Один з них — переможець всесоюзних та міжнародних олімпіад з програмування, і відтягнути його від комп'ютера на обов'язковий двогодинний сон не змогли. Інший вивчив усі види денних (близько 150) метеликів, третину нічних (всього близько 1000) і з'ясував, що в Криму не вистачає деяких видів. Сам привіз і випустив — хай рідний край стане різноманітнішим. Битва з суворим режимом була непростою: під час денного сну забороняється навіть... читати. Нелегко змирилися з однаковою формою юні ерудити. Умовити одягтися однаково вдалося лише аргументом практичності: свіжовипрану форму видають кожен тиждень.

— Важко пояснити вожатим з педагогічною освітою, а подекуди з так званою школою піонерських працівників, які ніколи не бачили комп'ютера, що інтелектуальні ігри важливіші, ніж безкінечні масовки, суть яких: давайте жити дружно. Думаю, це — лебедина пісня комсомолу,— говорить Валентин Миколайович.— Для наших дітей дуже важливо спілкуватися з ровесниками з-за кордону. І ми привозили сюди американських, німецьких фахівців, щоб вони стали нашими компаньйонами, посилали своїх дітей до нас. І як результат — пропозиція ввійти до клубу ЮНЕСКО «Юні техніки на благо миру».

—...Що буде з «Артеком»?

Ми розробляємо проект створення на його базі державного акціонерного товариства,— говорить начальник табору В. Шевченко,— де б контрольний пакет акцій тримав, скажімо, Крим, решту — трудовий колектив, республіки.

— Але ж акціонерні товариства створюються з метою одержання прибутків. Які прибутки з дітей?

— А ми займемося туристичним бізнесом, виручені гроші пустимо на безкоштовний відпочинок дітей...

Щось не дуже віриться в подібний альтруїзм, зважаючи на досвід часів, коли все було безкоштовно. Хоча В. Шевченку, колишньому партійному працівнику, випускнику Академії суспільних наук при ЦК КПРС, хитро примружившись, вождь зі стіни кабінету дає зрозуміти: вірним шляхом...

Костянтин ПАРИШКУРА,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Гурзуф — Сімферополь.

Коротко

СТО ТИСЯЧ

Великі пристрасті розпалилися навколо нового двоповерхового котеджу з усіма зручностями. Правда, господарі ще не встигли вселитися. У народі його називають «Хижка тьоті Томи». У когось з родичів власника котеджу виникли проблеми у взаєминах із правоохоронними органами, тому «хижка» терміново продається за 110 тисяч. Та поки дають лише 100.

Олександр МИХАЙЛЮТА,
власний кореспондент «Голосу України».
Запоріжжя.

МИЛОСЕРДНА РАДА

Кілька місяців у Виноградові діє фонд милосердя районної профспілкової організації працівників агропромислового комплексу. Фонд поповнюється за рахунок грошових внесків колгоспів і радгоспів, а також з частини членських внесків працівників АПК.

Розпоряджається коштами спеціально створена рада. Матеріальна допомога надається звільненим з роботи за скороченням штатів, а також хворим, інвалідам, малозабезпеченим членам профспілки агропрому Виноградівщини.

Сергій ВАСИЛЕНКО.
Закарпатська область.

Реалії

НА НАВЧАННЯ ДО БОЛГАРІЇ

55 юнаків та дівчат болгарської національності — жителів Одещини приступили до навчання у вузах Болгарії. Через деякий час, повернувшись додому, вони викладатимуть болгарську мову та літературу в школах Одеської області. Навчання тридцяти чоловік оплачує болгарський уряд, ще 25 одеських болгар навчаються за рахунок болгарських громадських організацій. І всі вони одержують стипендію в розмірі 375 левів, а з 1 жовтня одержуватимуть по 425 (1 лев прирівнюється до 1 карбованця).

«Інтелект».

ПОГОДА

19 вересня по Україні, крім східних і західних областей, 20 вересня у північних областях подекуди невеликий дощ, на решті території без опадів. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура вдень 15—22, на півдні до 25, вночі 6—12 градусів.

По Київській області сьогодні вдень подекуди невеликий дощ. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура 15—20 градусів.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску новин Катерина ВОРОНЕНКО.
Тел. 441-88-26.

Жнива-91

ГІРКОТА СОЛОДКОГО КОРЕНЯ

Цьогорічний сезон першими розпочали цукровари Маківського, Вишнівчицького, Карабаївського, Красилівського, Старокостянтинівського заводів. Вони, як і решта 12, краще, ніж у попередні роки, підготувалися до перероблення солодких коренів: технічно переоснастили і реконструювали цехи, встановили нове обладнання, скористалися допомогою науковців. Усе це допоможе скоротити сезон цукроваріння, зменшити втрати цукру. Лише на одному Хмельницькому цукроварзаводі заощадять понад 500 тонн солодкої продукції.

Це тим паче важливо, бо цукристість коренів спочатку була дещо нижчою порівняно з минулим роком. Але в останню декаду серпня і на початку вересня корені різко посолодшали і набрали вагу, яка тепер майже на рівні торішніх — за 300 грамів. Враховуючи це, на Хмельниччині дещо пізніше від звичайних строків почали копати буряки, що дозволило господарствам впоратися із збиранням зернових на значних площах, викопати картоплю, зняти силосну кукурудзу, а відтепер більше тисячі автомобілів направити на бурякові плантації.

Незабаром на допомогу прийдуть водії Закарпаття, Криму, Львівщини. Їм разом з місцевими водіями доведеться перевезти майже чотири мільйони тонн солодких коренів. У вересні буряки будуть зібрані на третині площі, решта — у жовтні. А відтак кожна десята тонна цукру України буде з Хмельниччини.

Василь ГРИЦЮК.
Хмельницька область.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

«ТАК ДАЙТЕ Ж НАМ ЗЕМЛЮ!»

Івана Шейка в Ніжині вже тридцять років фермером величають. У якійсь заморській країні цей мудрий могутній чолов'яга давно б мільйонером став. А тут він «виживає». На зло високому чиновництву, яке травило його за часів Хрущова і Брежнєва. І яке нині робить все можливе, аби «не дати ходу цьому «небезпечному» господареві. Бо у фермера Шейка — власні гідність і незалежність. А ще — «алергія» на базікання.

— Все, немає Горбачова! — так «привіталися» з ніжинським «капіталістом» двоє місцевих начальників у день, коли новоявлені піночети подивували світ своїми дикими указами.

— Горбачов — здоровий і до вас, дармоїдів, ще добереться! — голосно розсміявся Шейко.

— «Волга» нажила мені «УАЗ», «УАЗ» нажив «КамАЗ», а «КамАЗ» має нажити «ГАЗ-САЗ» і «МТЗ-80», трактор,— жартома розповідає про свою техніку Іван Іванович, купаючись у власному ставку.— Я ж у місті. Коли б у селі жив — слонів би вирощував...

Ми — на березі, у піджаках. Шейко ретельно намилює голову і паралельно дає інтерв'ю. Ми не ображаємось, бо розуміємо: людина, яка змушена спати по три-чотири години на добу, вміє цінувати час.

— Якось підігнав сюди японського екскаватора, та й викопав собі ставок. Люди звідси воду беруть — картоплю поливати. Дозволяю, аби тільки відра були чистими. За будь-якої погоди отут мої нерви відпочивають. Інакше всім бюрократам таку прочуханку влаштував би! — розповідає господар і пригадує, як украли колись у нього вісімсот квадратних метрів сітки. А позаминулого року дві скирти сіна спалили (на 12 тисяч карбованців збитків). У місті 18 пожежних машин, проте жодна так і не приїхала...

У 1969-му взяв Шейко «безнадійний» пустир. Тоді ніхто не хотів з цим чагарником зв'язуватися. А Іван Іванович дав землі лад. Довів, що таки справжній хазяїн. У 1990-му (!) несподівано згадали про колишній пустир у міськвиконкомі й на хлібзаводі (до речі, чагарників неподалік від цього підприємства і нині вистачає), переорали Шейкові посіви та й поділили їх кілочками. А коли фермер ті кілочки повиймав — кримінальну справу завели...

Та хто ж того багатія у спокої залишить? Вже цієї весни одна страшенно солідна організація хотіла іншу його ділянку з багатолітніми травами розорати. Так дружина Івана Івановича і діти під плуги кинулися — порятували пасовище. Що то було — заздрість? У тій «фірмі» теж вирішили, як Шейко, розбагатіти. Взяли сто бичків і за шість місяців на кожному бичкові аж... по три копійки щодня заробляли.

А от Іван Іванович — мов зачарований. Ніякі прикрості, недоброзичливцями скоєні, його не беруть. І не бути Шейкові оптимістом, якби не дружина — Катерина Григорівна та діти, які на відміну від ровесників, не знають такої «проблеми», як вільний час. Бо немає селянської науки, якої б, дякуючи батькові, не знали. І орати можуть, і сіяти, і косити, і корів доїти. На автомобілі вміють їздити і на конях. Та ще й усі троє музичну школу закінчили. На акордеоні і баяні грають.

Іван Іванович своє фермерство чесно веде. Міг же, наприклад, на Великдень повезти м'ясо до Москви. Там тоді 70 карбованців за кілограм правили. Хай навіть по 50 карбованців продавав би — мільйон заробити міг. Але ж ні — по 4 карбованці здає (а раніше взагалі карбованець 92 копійки за кілограм платили). Торік 15 тонн м'яса держава від Шейка одержала. І в 1991-му планує фермер здати стільки ж.

Півтори тисячі тюків сіна (по 25 кілограмів у кожному) вже заготовлено. І то ще не все. Тому й ночує Іван Іванович у полі. Є в нього свій вагончик з ліжком та кухнею.

Кожна корова дає по 16 літрів молока. Нині 26 корів і телят у Шейка. Двох бугаїв тримає, дві кобили і лоша, курей, гусей, індиків — порахувати важко. Собак породистих — 15...

Нині найзапекліші ревнителі «соціалістичної» власності мусять з «одноосібником» Шейком рахуватися: 12 лютого головою асоціації фермерів України його обрано. Спочатку створили обласну асоціацію, а тоді поїхав Іван Іванович до Києва і став «великим начальником». Проте, чиновника з Шейка не вийшло: «У нас усі — люди робочі. Функціонерів немає».

Іванові Шейку потрібна земля. У Вікторівці йому гектар на болоті виділили. Та й по всьому. Ми бачили «горохове» дев'яте поле колгоспу імені Фрунзе. І залишки зіпсованої соломи. Пропонував Шейко за одну скирту всю солому заскиртувати. Не погодились. Більше ж пропало!

— Мені б 65 гектарів цього поля — прибуток був би більший, ніж вони всім колгоспом з двох тисяч гектарів зібрали.

Взагалі пора, мабуть, збитковим колгоспам прощатися з тими гектарами, які вони як слід доглянути не можуть. Потрібно землю в надійні руки передавати. Такі люди, як Шейко, з болем душевним дивляться на безпорядність і безгосподарність, варварське ставлення до землі...

Сергій ДЗЮБА.
Чернігівська область.

На конкурс «Український фермер»

Селянський щоденник

НЕ ОБМІЛІЛИ Б МОЛОЧНІ РІКИ

Найкращим словом згадують минулі застійні часи тваринники радгоспів Криворізького району — тоді принаймні щорічно шефи з міста допомагали їм будувати близько 10 фермерських приміщень, ремонтували старі. В минулому і нинішньому роках городяни і пальцем не поворухнули, аби підставити плече селянам. Наслідок такої недалекоглядної політики бумерангом повертається до самих же міських жителів. У 1990 році сільські трудівники через відсутність так потрібних для великої рогатої худоби приміщень скоротили кількість тварин на дві тисячі голів.

— Нині, — скрушно сказав голова Спілки агропромислових формувань Ігор Негода,— ми змушені будемо, напевне, скоротити дійне стадо на п'ять тисяч голів. І наші партнери недоодержать цього року тільки молока майже 15 тисяч тонн. Отож чи погодимось ми втрачати і так дефіцитну на Дніпропетровщині м'ясо-молочну продукцію? Хто не погодиться, хай звертається у Спілку агропромислових формувань...

Микола КРАМАРЕНКО.
Дніпропетровська область.

ЗНОВУ ГОРЯТЬ СКИРТИ

Знову запалили скирти соломи в Черкаській області — цього разу в Монастирищенському районі. Їх виявилося 13. А минулого тижня злочинці підпалили скирти в Жашківському районі. Таке ж лихо сталось у Тетіївському районі Київської і Вінницькому — Вінницької областей. Знахабнілі злочинці завдають значної шкоди господарствам: втрата тисяч тонн соломи може серйозно вплинути на зимівлю худоби.

Правоохоронні органи, які ведуть слідство, закликали населення допомогти в пошуку паліїв. Порушено кримінальну справу.

М. ОЗІРСЬКИЙ.

Фейлетон

ЗОЛОТИЙ ЗУБ

НИНІ КЕРМАНИЧ доль людських місцевого значення ллє сльози: перебудовно-крокодилячі. На очах у всіх. З надією на співчуття. Таж і як не лити? Скільки тих доль кинуто ним на вівтар застою? Перший у районі депутат, перший секретар, перший ерудит, перший суддя і захисник, словом, у всьому його роль і думка перша. І, поза сумнівом, безгрішна. І недосяжна, як командно-адміністративна система в дії.

Адже саме тоді, за цієї системи, достеменно знаючи про безкорисливість і чесність голови колгоспу Дмитра Савенка, організували серію принизливих судових процесів з конфіскацією та без неї, так і не знайшовши доказів його буцімто корисливих злочинних вчинків.

Адже саме тоді ховали за в'язничні грати підприємливого колгоспного ентузіаста Михайла Білозарчука, чия провина полягала лишень у тому, що він випереджав час.

Адже саме тоді з неймовірною старанністю саджали на лаву підсудних відданого садівника-орденоносця Володимира Гончаренка.

Адже саме тоді перспективний господарник Микола Риков, який очолював колгосп... аж 8 місяців (!), і, не завдавши господарству ні копійки матеріальних збитків, був засуджений нібито за «приписки у звітності» й до сьогодні носить тавро засудженого.

Адже саме тоді... Можна називати ще багатьох людей, яким віртуозно знівечили життя, кар'єру і здоров'я.

Хто ж був диригентом цього багатоголосого та безжального оркестру?

— Безперечно, Він! — скаже кожен, хто попрацював у його вуздечці хоч би місяць-другий.

Як і личило демократії застою, все життя на підлеглій Керманичу території пульсувало за його особистим інтелектом і примхами. Влада уособлювалася тільки в його всесильному імені — Яків Іванович Похиленко.

— Башмачанський агропромисловий сад найбільший у республіці і моя гордість! — не забував озвучити щораз і свої заслуги.

Але й тепер дипломатично змовчить, що лише за його беззастережною рекомендацією в тому ж колгоспі імені Петровського й досі не збудовано фруктосховище — основа промислової зони, без якої сад-гігант — непосильний тягар для найталановитішого спеціаліста.

«Ідею» спорудити фруктосховище на «нейтральній території», а точніше в райцентрі, азартно впроваджував Яків Іванович. Не було райкомівського перекуру, де б він не пропагував своєї думки:

— Суперхолодильник для району, для всіх господарств, а не тільки для петровців, кинемо туди кредити району, ми повинні технологію поправити...

Всі розуміли, що перший секретар «рвав» голос на фальшиву ноту: в колгоспі імені Петровського понад 800 гектарів саду, а в господарствах району — жменя.

Звичайно, усвідомлювали і Дмитро Савенко, і його однодумець — заступник Володимир Гончаренко, що результати праці їхнього колгоспу намагаються заграбастати й привласнити.

Перша ж їхня спроба «непослуху» скінчилася голосним кримінальним переслідуванням за «злочинне гноїння плодів саду», тобто самовільне зберігання врожаю в сусідів — холодильнику Запорізької дослідної станції.

— Вивозять за межі району! — панічно бушував райкомівський апарат.

— Вивозять за межі області! — грізно сварилась партійним пальцем область.

Правда, «злочинне згноїння» принесло колгоспу імені Петровського близько ста тисяч карбованців прибутку від реалізації фруктів за державними розцінками.

Керманич «сваволі» стерпіти не міг. І мов за помахом чарівної палички «неслухняне» господарство було взято в «лещата» правоохоронцями району та області. Шукали будь-який «компромат» в діяльності голови. Після кількамісячної «облоги» знайшли, що Дмитро Савенко розплачувався «лівою» тисячею з київськими проектантами саду. І голова колгоспу «загримів» під суд.

Надійний порадник («ти ж не до своєї кишені кладеш, не бійся») і натхненник («для саду шкодувати нічого»), як і личить Якову Івановичу, елегантно залишився осторонь. У затінку. Очолюване ним бюро райкому автоматично вишпурнуло з лав партії одного з кращих голів району.

...Чотири довгі роки витратив Дмитро Петрович, аби поновити власне добре ім'я: обидва судові вироки скасовано через відсутність у діях голови будь-якого складу злочину. Не хто інший, як Я. Похиленко все тією ж «чесною» рукою вручив йому новий партійний квиток.

Поновлений у своїх правах Д. Савенко так і не був поновлений на посаді, працював на другорядних ролях, а зовсім недавно, у зв'язку з «реорганізацією» колгоспу в акціонерне товариство, для нього... не знайшлося місця в рідному господарстві. Тут він працював ще з дитинства і має пай на сто сорок тисяч карбованців. І коли на його очах розтринькувалося за вказівкою Керманича кількасоттисячне устаткування для незбудованого колгоспного фруктосховища, йому не хотілося бути в одній партії з першим секретарем.

Похиленківська влада заганяла на манівці беззаконня всіх, хто сприяв розбудові колгоспного саду. Володимир Гончаренко витерпів липову кримінальну справу, допити, суд, виключення з партії, інші перевірені роками способи знущання. Завдячуючи козацькому характерові він вистояв. Хоч довкола нього та саду, за його ж висловом, ходили, як коти коло гарячої каші. Витримав усе, хіба що ціною свого втраченого здоров'я. Та й тепер він весь у проблемах саду, проте його мучить доскіпливе: кому й для чого це було потрібно — працювати з людьми й тримати їх у «чорному тілі» страху?

...Михайла Білозарчука теж спочатку Керманич підняв. І високо. Теплиці — на той час сенсація не тільки в колгоспі «Жовтнева революція»! Районні наради, семінари, школи передового досвіду.

— Одна гвоздика, — театрально інтригував непосвячених у це ремесло Яків Іванович, — один карбованець, поспішайте бути з прибутком.

Звичайно, М. Білозарчук старався найдужче, бо ж ініціатор. Знав, що ризикує. Але підтримувала особиста увага лідера райкому. Господарство, що «лежало» безнадійно, підняв до постійно рентабельного рівня. Газ, асфальтовані дороги, перша вулиця сучасних колгоспних будинків. Здавалося, що може викинути такого голову з сідла? Та Яків Похиленко, той перший, що нікому ні в чому не дозволяв лізти «поперед батька». Він усіх **усереднював,** пам'ятаючи, що навіть найбільші зірки не повинні світити яскравіше місяця. На М. Білозарчука пішла хвиля «сигналів». Особливо «кучерявив» свої напівписьменні «листи» комуніст М. Котик. Безперечно, особисто першому. І Яків Іванович роздавав «наряди» районним службам. Прокуратура не підтвердила «достовірні» факти. Тоді за згодою секретаря обкому І. Козака домігся він комісії з обласного комітету народного контролю.

— Вишукуйте все, щоб на зняття! — напоумлював Керманич.

І знову нездача. Не вишукали в «Жовтневій революції». Та не такий він господар району, щоб змиритися.

І ось уже завітала комісія з облагропрому, що й зафіксувала «крадіжку» і не чого-небудь там, а «державного майна на 762 карбованці шляхом видачі безплатно з колгоспного саду та баштану нез'ясованим особам по записках фруктів і кавунів».

«Кара» була вражаючою: М. Білозарчука всупереч рішенню колгоспних зборів зняли з роботи, виключили з партії, засудили до трьох років з позбавленням права на такий же термін обіймати посади, пов'язані з матеріальною відповідальністю. Всупереч агресивному опору Керманича істина з'ясувалася лише нещодавно, в 1991 році, коли Верховний суд України скасував примітивний кримінал за відсутністю в діях голови колгоспу складу злочину.

— Як розуміти, у перший рік перебудови факти мали одну оцінку, — філософствує невтомний Яків Похиленко, — тепер — зовсім іншу... Закони в нас недосконалі.

Недаремно Яків Іванович так примітивно заземлює солонянську дійсність. Він-бо, як ніхто, знає й особисто сам користувався в роки застійні законом як батогом, інструментом зведення рахунків зі своїми підлеглими по партії та господарюванню в районі.

Коли ж свого часу обласна партійна газета аргументовано розкритикувала нікчемний стиль і методи такого керівництва районом з боку Якова Івановича Похиленка, то єдиним тоді резоном у його надзвичайно благородному гніві було: мовляв, кого захищають», «уголовників, ображених ледацюг і ворюг!». Газету навіть вимусили вибачатися... перед ображеним Похиленком. А які знущання витерпіла інспектор обласного комітету народного контролю Клавдія Ткаченко, яка не виконала вказівки й не вишукала... «на зняття».

— Чи можна назвати тих колгоспних ватажків-трудяг людьми, які випереджали час? — запитую Якова Івановича.

— Савенка — так, Гончаренка — так, — важко додає, зітхнувши,— Білозарчука, думаю, теж можна... Мені їх шкода, а що я міг зробити, такий був час...

Дивна логіка — «такий був час». Колишні, домігшись законної справедливості, так і залишаються колишніми. Довіра до них, завдячуючи Похиленкові, не квапиться вертати. Він, хоч і поступився «добровільно» посадою голови Солонянської районної Ради народних депутатів, але до останнього часу обіймав крісло першого секретаря райкому партії. Понад десятиріччя був гоноровим символом самовладдя. Й на це в районі зважали.

Але й тепер, як і десять років тому, процвітає Яків Похиленко. Незмінний депутат районної Ради (демократичні вибори торік не дозволили йому втрапити до облради). Як і годиться діячеві солонянської вотчини, встиг вкласти гроші в солідних розмірів особняк, що коло ставу в центрі селища, маючи до того ж і зразкову трикімнатну квартиру.

— Своїми руками будую у вільний від роботи час, енергійно демонструє випещені пухкуваті долоні.

Мовляв, вони рубали в Криму черепашник, виконували кладку стін з дефіцитної цегли і замість колгоспного автокрана піднімали залізобетонні перекриття. Балакучі солонянці наввипередки розповідають, що нібито цю персональну новобудову «гнав» за рекордні строки весь район.

— Я зібрав усі папери, щоб захищатися,— грізно сяйнув золотим зубом Яків Іванович, як і раніше, впевнений у потрібних зв'язках, що цупко тримають його на плаву.

Його обов'язково мусять боятися. Він це засвоїв давно, в сумнозвісні весни партійної вседозволеності.

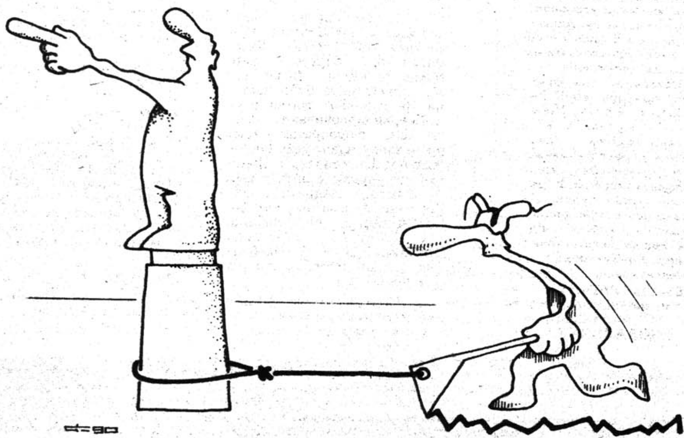
— А взагалі нам не вистачає доброти, катастрофічно бракує! — з пафосом нагадує Керманич людських доль і витирає напахченим носовичком зажурені очі.

Михайло СКОРИК,
журналіст.

Солонянський район

Дніпропетровської області.

Від редакції: Цей матеріал ми вирішили опублікувати не для того, щоб ще раз засудити «керманича», який після трьох днів у серпні став не таким страшним, як смішним; а для того, щоб хоч якоюсь мірою підтримати справу тих організаторів сільськогосподарського виробництва, котрих до свого скону не могла терпіти командно-бюрократична система.

Жнива-91

ХЛІБ ЗА КОРДОН

Зі скрипом здають хліб молодій Українській державі господарства Луганської області. Зате представники ділового світу Росії гав не ловлять. По три карбованці 50 копійок платять вони українським колгоспникам за кілограм пшениці, в той час як на Україні закупівельна ціна її коливається в межах карбованця. Машини з ростовськими номерами без перешкод перетинають кордон України з Росією.

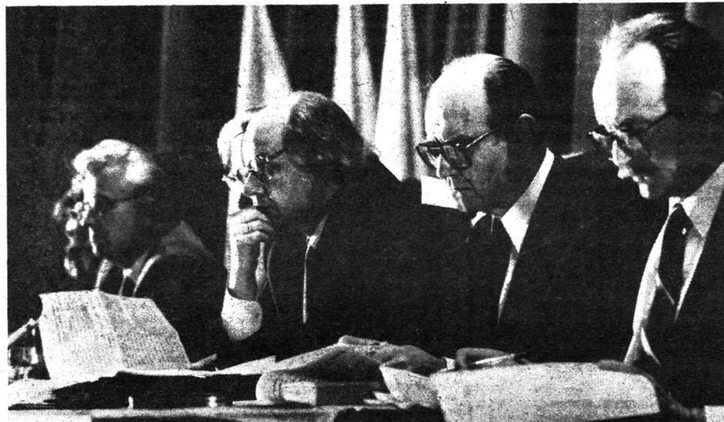
Почастішали й крадіжки зерна. В хаті завідуючого током Новоайдарської птахофабрики знайдено 364 кілограми пшениці нового врожаю. У Попаснянському районі зі складів птахорадгоспу «Кадієвський» поцуплено 300 кілограмів гречки і 150 кілограмів насіння соняшника.

Агентство «Схід».
Луганська область.

ВІРТЕ ЇМ, ЛЮДИ!

або КІЛЬКА МІРКУВАНЬ, ВИНЕСЕНИХ ІЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

З чого, власне, народилася ідея скликання Всеукраїнського форуму інтелігенції? З гострої потреби сказати рішуче «ні» Союзному договору, який вперто нав'язувався центром нашій республіці. Як ви, напевно, пригадуєте, приступити до обговорення цієї проблеми Верховна Рада України планувала якраз 17 вересня ц. р., і голос інтелігенції нашої республіки мали почути передусім українські парламентарії.

Але за кілька тижнів, а точніше — за лічені серпневі дні політична ситуація в країні круто змінилася. Нарешті безславно зійшла з політичної арени комуністична партія — організатор і призвідець наших багатьох сучасних бід, а Союзу як такого більше не існує. Його колишні республіки заявили про своє законне право жити вільно й незалежно. І Україна також рішуче стала на цей шлях.

Чи відпала потреба збирати цей представницький форум? Ні, просто змістилися акценти його роботи. І ті невідкладні завдання, які гостро постали перед інтелігенцією нашої республіки, набрали ще більшої значущості.

Так, довго і тяжко йшли ми до проголошення державної незалежності України. Але устократ важче буде нам збудувати власну державу. Демократичну, з міцною економікою, з високою духовністю. І треба зробити все для того, щоб роль інтелігенції в державнотворчому процесі стала вирішальною.

Чи готова вона вже сьогодні до цієї нелегкої місії? Думаю, що однозначної відповіді тут бути не може. І ось чому.

— Тоталітарна ідеологія прагнула спрощеного мислення, примітивного тлумачення й не менш примітивних ідей. Ми зазнали величезних втрат. Багато з нас перейшли через тюрми, хтось подався в так звану внутрішню еміграцію, але ще більше — покірливо обслуговувало закривавлену і мертву машину тоталітарної ідеології. Як це не прикро нагадувати, але компартійній диктатурі вдалося перетворити у своїх покірних підручних абсолютну більшість нашого вчительства, нашого письменства, нашу гуманітарну науку, — це з виступу голови Львівської обласної Ради народних депутатів В. Чорновіла.

До подібної думки схиляється й інший львів'янин — О. Романів:

— Маємо на Україні мільйони людей з вищою освітою. І водночас маємо найнеграмотнішу в повному розумінні інтелігенцію у світі. І це ми з болем констатуємо, спостерігаючи за героїчними зусиллями парламентської меншості у Верховній Раді України, де нам бракує висококваліфікованих юристів, економістів, нашої інженерної інтелігенції.

Справді, важко тут щось заперечити. Хоч можна трохи підсолодити гіркоту від почутого, коли згадаємо: саме в середовищі демократичного крила української інтелігенції зароджувались оті прагнення до свободи й незалежності, які сьогодні поступово стають надбанням усього народу України. Згадаймо, що саме чесний голос на захист зневаженого нашого народу Василя Стуса, Левка Лук'яненка, Вячеслава Чорновіла, Ірини Ратушинської, Опанаса Заливахи, Миколи Руденка, Івана Дзюби та інших, одержимих духом і совістю, врятував підтоптану честь інтелігенції нашої республіки, яка більше думала про хліб насущний, аніж про будущину свого народу.

Але нині, справді, як ніколи, дуже високо піднято планку для нашої інтелігенції. І тричі мав рацію Є. Сверстюк, коли сказав: бути інтелігентом незалежної держави — це щось більше, ніж служити начальству. І ми ствердимо себе у світі тільки тоді, коли повернемося до своїх духовних цінностей. Нам треба формувати тип людини, яка робить добро мовчки і не показує себе. На цьому трималася вся наша культура, і власне з цього починається інтелігенція. Вона не повинна ділитися за конфесіями і партіями, а повинна відстоювати свободу совісті і права людини.

— Хочемо жити — як брати,— промовляла з трибуни форуму невмируща народна мудрість голосом О. Гончара. — У незалежній Україні не повинно бути ні менших, ні старших, не повинно бути покривджених, ми не виставимо претензій навіть тому циганові, чий дід колись помилково вивів уночі з нашого українського двору нашого українського коня. Демократична Україна однаковою мірою будується для вас і для нас, для людей усіх національностей, що живуть на українській землі.

Справді, шукати порозуміння, шукати спільників, друзів нашій незалежності — це сьогодні найголовніше. І найперше ми повинні їх знайти серед народу, для якого українська земля стала рідною незалежно від вірувань чи національної приналежності. Повинні знайти цими тижнями, цими днями, щоб ідея державної незалежності України стала всім близькою і зрозумілою. Щоб на Всеукраїнському референдумі вона отримала цілковиту народну підтримку.

Правда, в залі форуму неодноразово можна було почути: а чи взагалі потрібен цей референдум? Чи не досить рішення Верховної Ради, обраної народом? Мовляв, сама ідея референдуму принижує народ, який віками прагнув і боровся за свою державну незалежність. Можливо, і так. Але, як застеріг один з виступаючих, механізм політичних рішень настільки складний, що повертати його назад часом не тільки важко, але й небезпечно.

Безперечно, не всі в нашій республіці сприйняли проголошення державної незалежності України, принаймні з розумінням. Є такі, що напоєні отрутою більшовицьких міфів, патологічно не терплять навіть згадки про Україну. Інші групи населення, особливо зі східних регіонів, бояться насильницької українізації, якою їх донедавна лякали компартійні емісари... І про це не треба забувати. Але я впевнений, що абсолютна більшість народу України підтримає незалежність, бо на неї одна надія, в ній наш порятунок.

Від учасників форуму ми ще раз почули, в якому жалюгідному стані перебуває наша культура. А ця жалюгідність знаходиться у прямій залежності від бідності нашої школи. — Ми ніколи не були такими бідними в забезпеченні шкільної справи, як цього року,— це з виступу міністра народної освіти України І. Зязюна.— Річ у тому, що ми матеріально не забезпечені папером, ручками, гумкою і т. д. Де це бачено, щоб навчальний рік починався без журналів, без щоденників, без підручників. Чому ми мовчимо і на всіх усюдах не кажемо, що друкуватися повинні не газети, а передусім книги для наших дітей.

Сьогодні ми часто нарікаємо, що про нас не знає світ, що він ототожнює Україну з Росією, що протягом десятиліть жили ми за високим парканом невідомості. Але хто сьогодні репрезентуватиме молоду республіку за кордоном? Хто піде працювати в наші посольства, які невдовзі — віримо в це! — відкриватимуться? Хто створюватиме нові економічні інфраструктури? Вчорашня партійна номенклатура?

Отже, кадри і ще раз кадри. Тож цілком слушно на пропозицію віце-президента Української наукової асоціації В. Брюховецького форум висловився за відродження одного з найстаріших університетів Європи — Києво-Могилянської академії. До речі, ця ж асоціація розробила концепцію і навіть план повернення до життя цього славетного в минулому навчального закладу. Ними, зокрема, передбачено, що в цьому вільному університеті читатимуть лекції науковці з провідних університетів світу, здобуватимуть знання як наші співвітчизники, так і іноземці. А навчальний процес вестиметься українською й англійською мовами.

Так, проблем у нас багато. За що тільки не візьмися. І все ж таки...

— Якби мене запитали, яка на сьогодні найбільша наша проблема, найуразливіше місце, не вагаючись відповів би: ідейна слабкість, відсутність програмного забезпечення процесів державного будівництва, демократизації, побудови відкритого громадянського суспільства. Саме звідси випливають усі інші наші проблеми, відсутність ефективної повноцінної політичної структури, абстрагованість і відірваність від життя партійних програм, неконтрольованість масових соціально-політичних процесів та відсутність ідейного зв'язку з ними,— це знову погляд на нинішню ситуацію в республіці В. Чорновіла. Тверезий і об'єктивний погляд.

Той, хто стежив за роботою форуму, мабуть, пригадує, як І. Драч попросив його учасників терміново залишити зал. Опісля з'ясувалося, що міліцію повідомили, начебто приміщення заміноване.

Цього разу міна не вибухнула, власне її взагалі не було. Думаю, що до подібного прийому противники нашої незалежності вдаватимуться ще не раз. І маємо бути готовими до подібних випадків. Та встократ більше маємо боятися іншої міни уповільненої дії — міни непогамованих амбіцій і роздору між народом, який відчув п'янкий присмак свободи. Не даймо себе ошукати, розсварити, роз'єднати. Саме від цього насамперед застерігав народний депутат України Дмитро Павличко:

— Не кажіть, що винен той чи інший. Ніколи так не кажіть, бо ми всі винні. Може, Вячеслав Чорновіл не винен, може, Левко Лук'яненко не винен, але таких небагато. Ми всі винні — і не шукаймо суду. Над нами найвищий суд — наша совість. І ця совість привела нас до великого дня — 24 серпня.

І ще одне неприємне враження, винесене з форуму: як нам усім, і тим, хто вважає себе інтелігентом, так бракує терпимості й елементарної людської культури. Прикро було спостерігати, як головуючий радив присутнім у залі не забувати, що вони знаходяться на форумі інтелігенції.

Форум завершився. Його учасники з новими ідеями, з новими надіями роз'їхались по всій республіці. Віриться, що вони, як і їхні славні попередники, підуть у народ, щоб розказати велику правду про Україну, щоб нагадати нашим роботящим землякам, чиїх батьків вони діти і якої долі вони заслуговують.

Треба допомогти нашому народові скинути оту попону рабської покірності, липкої боязні, яку накинули на нього колишні й недавні колонізатори. Треба йти в заводський цех, на колгоспне поле, в сільську школу, де, за словами відомої артистки Ади Роговцевої, як скажеш «Слава Україні!», а звідти — ані голосочку. Не через те, що люди не поділяють цих думок. Вони бояться і не вірять, що повернення до вчорашнього вже не буде.

Отже, вірте їм, люди!

Слава Україні!

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, оглядач «Голосу України» з питань культури.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

НАСТУПАЄ ВАНЯ НА ЦАРЯ-ГОРОХА

(Закінчення. Початок на 1-й сторінці).

Та мені про інше подумалося. Це ж до чого треба було дожитися, щоб заступник Голови Ради Міністрів УАЗи розподіляв! Тож дякувати Богу, що є такий Шейко, що й УАЗом поле обробить, але чому ж тоді все ще керують і процвітають ті, хто, маючи всі засоби і можливості, гроблять землю і людську працю?

Поруч із шейковим полем — поле колгоспу імені Фрунзе. Цар-горох на ньому обсипався і почав проростати. Вже кілька разів переорювали, а він все одно зеленіє. То скільки ж того гороху зібрали? Мабуть, не більше, ніж посіяли...

Та не віддасть голова Іван Боришполець фермерові колгоспну землю. Хай краще згниє на ній усе, але не віддасть! Бо розуміє Іван Миколайович і такі, як він, теж розуміють: за нових економічних відносин, у новій державі, яку ми почали будувати, вони нікому не потрібні. Тому й тримаються за старе, допоки не витіснить їх Іван Шейко фермерським УАЗом у «світле минуле»....

Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

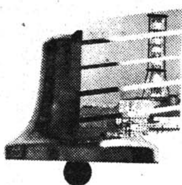
НА ЗНІМКАХ: сімейний ансамбль чернігівського фермера Івана Шейка: син Вадим — фермер Шейко-молодший; сестри Наталя та Людмила Шейко: «і орати можуть, і сіяти, і корів доїти, на автомобілі вміють їздити і на конях, а ще — на акордеонах і на баянах грають...»; «селянська сходка».

Фото Валерія ІНЮТІНА.

ЖИТТЯ НЕПОДІЛЬНЕ НА ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ

Боляче читати листи «ліквідаторів», «чорнобильців», евакуйованих із забруднених територій. Їх хвилюють житлові проблеми, забезпечення конче потрібними товарами, продуктами, ліками, непокоїть погіршення здоров'я. І досить символічно, що один з дописувачів приписку до свого листа замість епістолярного P. S. позначив медичним D. S. (діагноз).

Та пишуть не тільки «чорнобильці», а й ті, хто пройнявся їхнім болем, рідні, батьки, навіть керівники.

НЕ РОЗУМІЮ РЕБУСІВ НАШОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ... ЧОМУ ІНВАЛІД ВІЙНИ НЕ МАЄ ПІЛЬГ НА ПРОЇЗД МІЖМІСЬКИМ АВТОБУСОМ, ЯК «ЛІКВІДАТОРИ»? ...ЯКЩО УЧАСТЬ У КОНЦЕРТАХ БУЛА ТАКОЮ НЕБЕЗПЕЧНОЮ ДЛЯ МУЗИКАНТІВ, ТО ДЛЯ ЧОГО БУЛО ЇХ ПОСИЛАТИ В ЗОНУ?

А. НЕЧИТАЙЛО.

УЖЕ ШОСТИЙ РІК ЖИВЕМО В РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНІЙ ЗОНІ, ТА ЩЕ Й ПОРУЧ З ТИТАНОВИМИ КАР'ЄРАМИ... НА МОЇХ РУКАХ СЛІПА МАТИ І ХВОРА ДИТИНА. ТА ЗАЛИШИЛИСЯ НАОДИНЦІ З БІДОЮ, БЕЗ ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ. І НІКОМУ НЕ ПОТРІБНІ.

Галина ЦИМБАЛІСТ

Один з таких листів — від голови колгоспу імені Петровського Н. Леценко з Білоусівки Чорнухинського району Полтавської області. Цей лист був написаний до 19 серпня і надісланий першому секретареві Полтавського обкому КПУ. Перша копія листа надіслана прокуророві Чорнухинського району, друга — в управління КДБ Полтавської області і лише третя — до нашої редакції. Зрозуміла турбота голови про майбутнє сіл, про вчасне збирання врожаю. В ці споконвічні проблеми вплітається й чорнобильська. Тож вона не стоїть окремо. І поглиблювалася вона разом з іншими тим, чого ми — хочеться сподіватися — навіки позбулися після серпневих передсмертних конвульсій державно-партійної влади.

«Наприкінці минулого року близько двохсот наших пенсіонерів і колгоспників звернулися до голови Комісії з питань чорнобильської катастрофи Верховної Ради України В. Яворівського з проханням допомогти в переселенні потерпілих в села нашого колгоспу, які нині фактично вимирають. Допомогу у вирішенні цього нелегкого питання подав і Полтавський облвиконком. На 1993—95 роки намічено будівництво 250 будинків.

І ось, коли дійшло до вибору майданчиків під будівництво, секретар парторганізації колгоспу В. Голосник і голова Білоусівської сільради В. Семенюта розгорнули бурхливу діяльність, спрямовану на те, щоб не допустити будівництва. Для цієї мети вирішили використати пенсіонерів, яких запевнювали, що після переселення чорнобильців у них відберуть городи, в магазинах все буде лише для переселенців, а села взагалі зникнуть, оскільки будуть перейменовані...

Та схід прийняв-таки рішення про будівництво житла в селах. Але якщо й раніше молодих колгоспників нелегко було змусити допомагати старим, то тепер відносини між ними загострилися ще більше.

Посилюється протистояння і між місцевими жителями та переселенцями. Хоча в колгоспі живе тільки вісім таких сімей, нестачу товарів у магазинах пов'язують з тим, що «все за пільгами розбирають чорнобильці».

Отак «борці за рівність і братерство» замість допомоги знедоленим людям, прикриваючись рішеннями партійної організації, про які, до речі, нікому нічого невідомо, насправді лише розпалюють їх цькування, розпалюють недовіру між людьми».

Пенсіонер, учасник Великої Вітчизняної війни А. Нечитайло поміляється в тому, що власне й змусило його написати до редакції. Не мають «ліквідатори» права на безплатний проїзд у міжміському транспорті. Втім, цей лист — зовсім не зазіхання на «чужий коровай». І близьких думок дотримується чимало людей. Крім того, лист перегукується з попереднім у тому розумінні, що життя неподільне на окремі проблеми, великі чи малі, тих чи інших «контингентів».

«Чому влітку інвалід Великої Вітчизняної війни, який топився в Дніпрі, Віслі та Одері, горів у танку, не має пільг на проїзд міжміським автобусом, як «ліквідатори»? Адже поруч живемо на притрушеній ядерним брудом землі, разом їмо нашпиговані радіонуклідами продукти. Словом, обидва — заложники.

Днями до мене завітав родич-музикант, який після аварії їздив у Чорнобиль давати концерт. І за те, що півтори години там поводив смичком чи дмухнув у трубу, користується пільгами.

Кому це заманулося без потреби кидати людей у прірву, щоб потім платити їм вічну данину? Крім того, вони не інваліди. А слід було б усім надати відповідно «коефіцієнта корисної дії».

У чомусь автор, звичайно, правий. Але про яку «корисну дію» можна говорити, коли йдеться про людей, які захворіли не після окопів чи праці (якщо це слово тут доречне), на даху четвертого енергоблока, а внаслідок проживання у своєму ж домі, що місцеві жителі називають «гадяцьким Чорнобилем». Звичайно, вони теж мають право розраховувати на допомогу. Тим більше, якщо і в справжньому Чорнобилі довелося «хапнути».

І. Губар із села Тепле Гадяцького району Полтавської області пише: «Мій син, Губар Леонід Іванович, учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, разом з хворою дружиною і двома дітьми живе в радіаційно забрудненому будинку. В самого нього хворе серце.

Коли син вирішив змінити квартиру, в міськвиконкомі спочатку вимагали довідку про серцеве захворювання. Потім з'ясувалося, що дім для відселення мешканців будинку № 144 на вулиці Першотравневій будуватиметься в 1992-му, а, може, і в 1995-му році. А якщо син подасть довідку, що йому протипоказано жити в радіаційно забрудненому будинку, то йому виділять кімнату в гуртожитку...».

А невже можна залишити без допомоги хвору дитину, немічну стару людину, які до аварії жили за чотири кілометри від атомної станції, мали своє господарство, садок і міцне здоров'я. Після вибуху вони три дні залишалися неподалік зруйнованого реактора. Сім'я була евакуйована, але знов опинилася в екологічно неблагополучному місці...

«Вже шостий рік,— пише Галина Цимбаліст із Іршанська Житомирської області, — живемо в радіаційно забрудненій зоні, та ще й поруч з титановими кар'єрами. В цьому році моя мати раптово повністю втратила зір. У дитини в волоссі з'явилося багато сивини, порушена нервова система. В усіх нас — сильні болі голови й горла, болять ноги, кістки, погіршився слух.

Багато говорять і пишуть про допомогу дітям Чорнобиля. За п'ять років моя дитина не одержала від держави допомоги й на копійку, про оздоровлення й мови немає. Крім нашої сім'ї, з Чорнобильського району тут немає нікого. Зверталася по допомогу в обласну та районну Ради, та депутати, мабуть, дбають лише про своїх людей. Не одержала відповіді з жодної високої інстанції, до яких також зверталася...

Після вимушеного поневіряння бажаємо повернутися у свою область. Адже є на Київщині чистіші місця. Та залишилися наодинці з бідою, самотні, без засобів до існування. І нікому не потрібні».

Бажає виїхати в інше місце й Любов Семенівна Іванченко. І не тільки тому, що живе в славнозвісних Народичах Житомирської області...

«Вже двадцять років хворію на бронхіальну астму. Хвороба поглибилася після радіаційного забруднення нашої землі. Мені дуже складно, адже потребую догляду. Старший син із сім'єю отримав за відселенням квартиру в Києві. Менший після закінчення університету шукає роботу в більш чистому місці.

Щоб діти хоч іноколи могли провідати мене, взяла направлення на добровільне переселення з Народичів у Київську область.

Заступник голови Київського облвиконкому М. Степаненко на моїх паперах наклав резолюцію для броварського керівництва, але заступник голови Броварської міськради проігнорував її. А голова виконкому Києво-Святошинської райради взагалі на людей, які приходять до нього з приводу переселення, дивиться як на диваків...

Невже через це мені треба змиритися зі своїми стражданнями і залишатися з ними наодинці?».

Як бачите, «фінал» такий самий.

А Катерина Савівна Струк після евакуації з тридцятикілометрової зони досі не має свого житла.

«...Спочатку мене «підселили» в селі Право Жовтня Згурівського району Київщини. Але завжди була хазяйкою в своєму домі. Як евакуйована сподіваюсь отримати будиночок, адже казали, що розселятимуть усіх. А живу тимчасово в дочки в селищі Макарів Київської області.

Зверталась у Макарівську селищну Раду, але навіть відповіді не дочекалася. В Київському облвиконкомі пообіцяли надати мені будиночок в селі Пашковка Макарівського району. Але там побудували три-, чотири- й п'ятикімнатні будинки, а я — знову без житла.

Будують лише сім двокімнатних будинків у селі Сосновка Макарівського району. А голова тамтешнього колгоспу заявив, що нікого з самотніх, тим більше пенсіонерів, там селити не будуть. Для кого ж ті будинки? До речі, селиться в них дехто з місцевих жителів, продавши свої будинки».

Сім'я Литвиненків відселена з села Звіздаль Народицького району Житомирської області. В місті Тараща, що на Київщині, вони мають житло, та і їхнє життя аж ніяк не можна назвати безтурботним.

«Хата, в якій живемо,— пишуть вони,— потребує ремонту. Протікає дах. Треба підвести газ. Коли звернулися до мера міста з проханням щодо будівельних матеріалів, у відповідь було: «Як хочете, так і діставайте. Або ставайте у чергу». А як же «першочергове забезпечення» за законом? Щоправда, пообіцяв мер шифер. І додав, що в торгсвельні справи не втручається».

Важко погодитися з керівником, що йдеться лише про справи торговельні. Інша річ, що комусь, мабуть, менше клопоту, коли велика біда людська розбивається на справи торговельні, соцзабезівські, транспортні тощо. Але від цього вона не стає меншою...

Що об'єднує майже всі листи, які надходять у відділ з проблем чорнобильської катастрофи? Те, що майже всі вони містять докори на занадто повільне впровадження «чорнобильських» законів. І лист із Сумської організації «Союзу «Чорнобиль», який підписали 67 чоловік,— не виняток.

«Ми, учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, евакуйовані з тридцятикілометрової зони, переселенці з забруднених районів України, Білорусії, Росії, занепокоєні: коли буде діяти прийнятий Верховною Радою України Закон «Про статут та соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи»?

Сумський облвиконком має документи про порядок його застосування, але всіляко затягує вирішення цього питання, яке стосується тисяч людей, зокрема дітей.

Просимо Комісію Верховної Ради з питань чорнобильської катастрофи та Мінчорнобиль України розбудити сумських бюрократів, щоб вони схаменулися і почали працювати.

Юрій Дяченко, Володимир Сенько, Микола Ковальчук та інші».

Чому ж не спрацьовують прийняті закони, чому так важко входять вони в життя? Адже їх так чекали, чекали кілька років. Чи не дає тут себе знати той самий штучний поділ життя на окремі проблеми? Він, мабуть, може буде виправданий при впровадженні закону в життя, а, можливо, навіть є необхідним при цьому. Як, наприклад, саме за цим принципом побудовано структуру Мінчорнобиля України. Але, коли виділення однієї проблеми відбувається під час творення закону, спрямованого на її подолання, то «дієздатність» такого закону викликає великий сумнів.

Саме це, здається, і сталося. Бо депутати Верховної Ради України, коли приймали «чорнобильські» закони, побоюючись, мабуть, образити потерпілих від атомної катастрофи, наче перестали помічати існування, крім чорнобильських проблем, ще й інших, які також потребують вирішення, «трохи забули» про неподільність життя на окремі проблеми.

Олексій БРЕУС,
спеціальний кореспондент «Голосу України» з питань чорнобильської катастрофи.

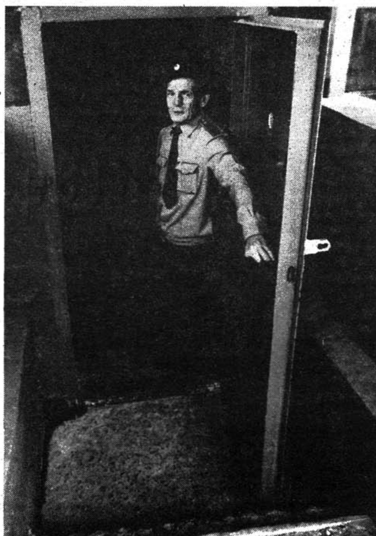
МИ ЗВИКЛИ: наша Армія Червона береже свого кордона. І наші Збройні Сили справді це робили, а народ, щоб надійніше себе почувати, віддавав на оборону, на війська останнє. І ніяких особливих заперечень, всі розуміли: потрібно.

Та згодом був Афганістан, політ Маттіаса Руста, розгул «дідівщини» і «землячтва», військово-технічне фіаско в Перській затоці. Вітер змін переріс у шквал критики й армії. Особливо, коли танки з'явилися в Баку, Вільнюсі, а в серпні — у Москві...

І якими ж сьогодні здаються незаслуженими деякі випади проти армії! Бо в ті серпневі дні армія справді показала, що вона і народ — єдині. І кров трьох юнаків—не на танках, а на мундирах політиків у погонах.

Але армії потрібні зміни. Розуміють це і цивільні люди, і військові. Говорять про них давно, виставляючи різні оцінки сьогоднішньому станові військ, прогнозуючи майбутнє армії, нашої оборони. Пропонуємо на ваш розсуд деякі думки, висловлені в засобах масової інформації за 1991 рік, до і після путчу.

Ігор ГРУШКО,
Володимир СКАЧКО.

Нам уже готували наручники, нам уже відчинили куленепробивні двері з вічком, залишалась дрібничка — на лови пустити армію...

Фото Сергія БУКОВСЬКОГО.

АРМІЯ: ПІД КУПОЛОМ ГЛАСНОСТІ

Віктор АЛКСНІС, полковник, народний депутат СРСР (квітень 1991 року):

— Армія не підтримує Єльцина і тому, що вона не підтримує політику, спрямовану на розвал держави. Кому ми служили? Ми давали присягу не Єльцину, а країні. І якщо ця країна стоїть на межі загибелі, то ми будемо за неї боротися. І це точка зору більшості офіцерського корпусу. ...Армія — це остання межа. І якщо їй не вдасться зупинити руйнівні процеси, то буде національна катастрофа (Як показав путч, армія в основному підтримала Єльцина. Та чи так уже неправий полковник Алксніс? — Авт.).

Валерій РЯБУХА, старший лейтенант, дійсна військова служба (травень 1991 року):

— Інтенсивність бойової підготовки така, що, за висловом заступника командира полку по озброєнню... якби наш полк був кавалерійським, то за сьогоднішньої інтенсивності бойової підготовки коні виздихали б на третю добу...

Я не знаю, як лікувати цю хворобу, я — не політик і не військовий стратег, а всього-на-всього старший лейтенант.., бачу навколо, що заважає нам жити і служити. Це ж не моя і не маршала Язова армія, це, вибачте, народна, наша армія, отже, й допомагати їй треба спільно.

Елізабет РЕН, міністр оборони Фінляндії (травень 1991 року):

— Професіональна армія занадто запрограмована на вбивство.

Наша армія — абсолютно поза політикою. Це дуже добра традиція, і ми маємо продовжувати її. Потрапивши в армію, солдат усе-таки має право хоч на якусь самотність, приватність. Її відсутність не може бути частиною армійської підготовки. Але так є. Це ідіотизм. Є велика різниця між дисципліною, яка має бути в армії дуже суворою, й ідіотизмом, який руйнує людську психіку, калічить особистість. (Загальні міркування, але ніби про нашу армію.—Авт.).

Олег БАКЛАНОВ, один із членів ДКНС (червень 1991 року):

— Багато нефахівців обговорюють складні і тонкі питання фінансування оборони з такою запальністю, ніби це футбольний матч. І при цьому вони забувають, що й сьогодні, в наш перебудовний період, зберігається необхідність захищати Вітчизну, як і 50 років тому.

Як літня людина, я хотів би сказати, що в житті різних поколінь, у тому числі й на моєму життєвому шляху, відбувалися різні повороти політичних подій. І той, хто занадто йшов за політичною модою, завжди програвав. (Що ж, певно, «модник» типу Сталіна-Піночета завжди програє. — Авт.).

Володимир ДУДНИК, генерал-майор запасу, член координаційної ради громадського руху «Військовослужбовці за демократію» (липень 1991 року):

— У нас у штабах і частинах люблять погратися в демократизацію, але при цьому справжню демократію не виносять на дух. Продовжуючи сумувати за кількісною масою м'язів, але не турбуючись про їх силу, ми так і будемо залишатися в ратних аутсайдерах. У моєму розумінні Збройні Сили повинні бути не дуже численними, досить мобільними і високопрофесіональними. У наш час уже неможливі несподівані ситуації... Коли нас лякають непередбачуваністю подій, яка нібито нам загрожує, то це означає, що в штабах, включаючи Генеральний, сидять бездарні вояки, не здатні нічого спрогнозувати, маючи всю повноту інформації. Або навпаки — ті, хто погано ставиться до своїх обов'язків...

Армія, яка виймає меч проти свого народу, в якій формі це не відбувалося б, не може бути виправданою ніколи і ніким.

Олег АБРАМОВ, генерал-майор, Прибалтійський ВО (липень 1991 року):

— Оргструктура Збройних Сил вимагає перегляду. Армія роздута за кількістю частин, техніки. Тисячі офіцерів у частинах скороченого складу займаються не бойовою підготовкою, а госпроботами. Командир має командувати, а не бути хлопчиком на побігеньках. Але тут проблема: куди під час скорочення діти офіцерів? Їх країна ростила і вчила, а тепер їм куди — в безробітні?

Володимир СЛІПЧЕНКО, генерал-майор, військовий аналітик (серпень 1991 року):

— Фактично Збройні Сили СРСР нині змінюють свої функції. Вони служитимуть не для ведення війни, а для усунення умов, здатних її викликати. Але — черговий парадокс — не допустити війну можна, тільки маючи надзвичайно сильні військові сили, здатні «дати здачі» будь-якому агресорові і таким чином уникнути війни. При цьому на перший план у військовому протистоянні, яке, будьмо реалістами, існуватиме ще довго, мають вийти не кількісні, а якісні показники.

...Сьогодні армія може захистити країну надійно. Що буде завтра — покажуть зміни в економіці.

Василь ВИСОЦЬКИЙ, підполковник, дійсна військова служба (серпень 1991 року):

— Противники професіональної армії, як чорт ладану, бояться появи в армії Майстра. Тому що Майстер — це кінець безбідного життя величезної кількості чиновників у погонах, які ніякого відношення не мають до бойової підготовки в мирний час і до ведення бойових дій на війні, а вміють тільки хапати все те, що дають звання і посада.

Майстер (в армії — Авт.) сам по собі є високою гарантією безпеки.

Леонід КРАВЧУК, Голова Верховної Ради України (серпень 1991 року):

— Драматичні події останніх днів показали повну незахищеність нашої республіки від зовнішніх і внутрішніх авантюр. Сьогодні на Україні немає механізму, який би надійно працював на захист народу та демократично обраної влади від антиконституційних дій груп або окремих осіб на захоплення влади і зміну державного ладу. Тому необхідно негайно створити Раду оборони України, на яку покладалися б обов'язки організації, охорони, захисту суверенітету нашої держави як у мирний, так і у воєнний час. Розробити концепцію оборони та створити на Україні власну національну гвардію. Прийняти закони про статус військ, розташованих сьогодні на території республіки.

Олександр ПРОХАНОВ, письменник (вересень 1991 року):

— І люди... сіли на техніку (19 серпня цього року — Авт.), вставили квіточки в порожні дула і стали годувати солдатів з ложечки, у перші ж чотири години армію позбавили здатності діяти.

Як ви думаєте, чому американці бомбили Хіросіму, чому вони стерли з лиця землі Дрезден? Тому що льотчики, натискаючи на гашетки, не бачили, як згоряють діти в колисках. Кат не повинен бачити свою жертву. Ось у чому сенс дії сучасної армії.

Те, що відбулося, здається мені якимось сатанинським шапіто. А як підсумок цього квазізаколоту, під гусеницями якого загинуло три чоловіки, відбувається тотальний розгром усього державницького руху.

Арт БУХВАЛЬД, сатирик із США (вересень 1991 року):

— Коли вони (члени ДКНС — Авт.) з'явилися на екрані телевізора, я сказав собі: ці хлопці мають вигляд комуністів, а в комуністів нема шансів вижити в СРСР у ці дні.

Вони розраховували на людей, які хотіли повернення до днів Леніна і Сталіна. Вони також забули розпорядитися, щоб для вірних танків парковка на Кремлівській площі була безплатною. Тому командири були розлютовані й поїхали... (Якби воно усе так просто було... — Авт.).

Із звернення колегії Міністерства оборони СРСР до воїнів Збройних Сил СРСР (вересень 1991 року):

— Сьогодні, коли переворот різко підсилив відцентрові тенденції у нашій багатонаціональній країні, як ніколи важливі внутрішня згуртованість воїнських, перш за все офіцерських колективів, збереження й зміцнення уз колективізму, військового товаришування, солдатської дружби. У цьому — найважливіші умови та запорука ефективного функціонування Збройних Сил як важливого фактора єднання народів нашої країни, формування у молоді інтернаціоналістських якостей, збереження й зміцнення вікових традицій дружби й братерства всіх національностей, а в кінцевому підсумку — стабільності й моці оновленого Союзу.

Із звернення міністра оборони СРСР, маршала авіації Євгена ШАПОШНИКОВА (вересень 1991 року):

— У воїнів Збройних Сил викликають біль намагання огульного очорнювання історії та сьогоднішньої армійської й флотської дійсності, несправедливі, незаслужені закиди, що лунають на їх адресу, факти дискримінації, посягання на честь і гідність.

Збройні Сили, як і вся наша країна, проходять сьогодні через складну, відповідальну смугу свого розвитку. У них вже здійснені й продовжують здійснюватися планомірні великі зміни у складі, структурі, технічному оснащенні, припинена діяльність організаційних структур політичних партій, скасовуються військово-політичні органи.

Воїни Збройних Сил дорожать тим, що народ виявив їм високу честь — берегти спокій і мирну працю радянських людей. Вони зроблять все, щоб виправдати цю довіру, вірою і правдою служитимуть народові, своїй багатонаціональній Вітчизні.

Володимир СЕМЕНОВ, генерал-полковник, головнокомандуючий Сухопутними військами (вересень 1991 року):

— Розвалу країни не можна допустити! Якщо ми розвалимося на п'ятнадцять великих і сотні маленьких осколків, не про реформу, а про рятування армії доведеться говорити. За всяку ціну треба знайти точки стикання для збереження країни. Військово-стратегічний простір повинен бути єдиним. Збройні Сили — неподільні.

Володимир ЛОБОВ, генерал армії, начальник Генерального штабу Збройних Сил СРСР (вересень 1991 року):

— Ми бажаємо, щоб республіки мали набагато більше прав, ніж раніше. На нашу думку, в кожній з них повинно існувати власне міністерство оборони, яке, до речі, саме призиватиме молодих людей. Частина з них, можливо, більша, служитиме в себе на батьківщині, інші, згідно з квотами, — у загальносоюзних частинах. Йдеться про стратегічні ракетні війська, флот, стратегічну авіацію та ПВО.

До речі, дві лінії у керівництві армією: політична — через Міністерство оборони Союзу на міністерства оборони республік і суто військова — через Генеральний штаб надійно виключать можливість застосування армії для вирішення внутрішніх проблем.

Дмитро ВОЛКОГОНОВ, генерал-полковник, народний депутат СРСР (вересень 1991 року):

—Найкращий вихід — збереження єдиних Збройних Сил. Добре було б все це закріпити у відповідному договорі. Таке рішення більш слушне з політичної, економічної та історичної точки зору. Росія, думаю, не стане ініціатором створення власної армії. Проте не виключено, що вона буде змушена стати на цей шлях, якщо інші республіки не підтримають ідею єдності.

Як би там не було, все-таки вважаю, що життя приведе нас до того, що через деякий час посиляться й доцентрові тенденції. Потреба мати спільний економічний простір є тому запорукою. А сама по собі спроба роз'єднати Збройні Сили — явище не прогресивне й, звичайно ж, коштуватиме вельми дорого. Ми швидко в цьому переконаємося. Крім того, не допустити роз'єднання армії — дуже важливий шанс зберегти спокій і стабільність у відносинах між новими суверенними державами.

ВУЛИЦЯ РОЖЕВОГО ДИТИНСТВА ЗАХОДИТЬ, ЯК ЗАХОДИТЬ СОНЦЕ. ПУСТО Й ЧОРНО. НЕ НА ВУЛИЦІ, А В МАКСИМА НА ДУШІ. ЧУТИ, ЯК СТІКАЮТЬ ОСТАННІ ХВИЛИНИ. АЛЕ ЦЕ ВІДЗНАЧАЄ НЕ СЕРЦЕ, А ЛИШЕ РОЗУМ. ЗАШАРПАНЕ СЕРЦЕ НЕМОВБИ ДЕРЕВ'ЯНІЄ ПОМАЛУ, ВПАДАЄ В ЛЕТАРГІЮ, І ЛИШЕ РОЗУМ ГОРИТЬ ЯСКРАВО Й ОСОБЛИВО ГОСТРО. НІБИ ЯСКРАВИЙ ХОЛОДНИЙ ЛІХТАР, ВІН КИНУВ СЛІПУЧИЙ СНІП ХОЛОДНОГО СВІТЛА ГЕН-ГЕН КРІЗЬ ТЕМРЯВУ В МИНУЛЕ. І В ТІМ СНОПІ ПРОМЕРЕХТІЛА ВУЛИЦЯ ЙОГО ДИТИНСТВА, І ВІН, МАКСИМ, ПО НІЙ ІДЕ. ВОСТАННЄ. ЙДЕ ПО СВІТЛЯНОМУ ПАСМУ, ЩО ДЕСЬ КІНЧАЄТЬСЯ КРАПКОЮ В ЧОРНОТІ ПРЕДКОВІЧНОЇ НОЧІ... ЩЕ... ЩЕ... ЩЕ ТРОХИ... І ВСЕ. ВІЗІЯ ПОГАСЛА.

ТАМ ЇХ НАПАКОВАНО В ПІСОК БЕЗЛІЧ. ЖЕРТВ ІМПРОВІЗОВАНОГО, ХИЖОГО СУДУ І ЖЕРТВ НЕІМПРОВІЗОВАНОЇ, НЕСТРИМНОЇ СВАВОЛІ,— РОЗСТРІЛЯНИХ НАД ВИКОПАНИМИ ЯМАМИ Й ПРОСТО ВБИТИХ ПІД ЧАС ВАРФОЛОМІЇВСЬКИХ НОЧЕЙ У ЛІЖКУ Й ПОТІМ ТУДИ ПРИВЕЗЕНИХ. ОСОБЛИВО Ж БАГАТО ЇХ ТАМ НАПАКОВАНО ТЕПЕР.

Іван БАГРЯНИЙ

ЛЮДИНА БІЖ

ІВАН БАГРЯНИЙ (1907—1963) один із видатних, тривалий час замовчуваних у нас письменників української еміграції. Людина складної і трагічної долі, як і переважна більшість його героїв, які пройшли тяжкий шлях знущання епохи тоталітаризму. Письменник пережив каторгу сталінських концтаборів, тікав з ув'язнення і знову був схоплений, катований майстрами НКВС, згодом, з відбитими легенями й нирками, хворий на сухоти, емігрував до ФРН. Ревно переслідуваний вірнопідданими прибічниками так званого соціалістичного реалізму на своїй Батьківщині: «...контрреволюція завела Багряного не лише на політичне слизьке — вона завела його на похилу площу й в творчості, а там і зовсім виштовхала з літератури геть» (Ю. Смолич), не завжди визнаний у середовищі еміграції, І. Багряний творив плідно і наполегливо, залишивши нащадкам низку визначних творів, серед яких романи: «Сад Гетсиманський», «Тигролови» (дійшли до сучасного читача зі сторінок журналу «Дніпро» у 1990, 1991 роках), «Огненне коло», «Людина біжить над прірвою»...

Доля головного героя останнього твору — засудженого до розстрілу своїми й до повішення чужими — це, власне, доля самого автора, що опинився над прірвою життєвих обставин. Та попри все — високе гуманістичне звучання й людська гідність — основні інтонації його творчості.

Пропонуємо уривок з роману І. Багряного «Людина біжить над прірвою», з яким читачі матимуть змогу ознайомитися в 9—10 номерах журналу «Дніпро» цього року.

* * *

...На вулиці загула машина. Вона під'їхала до хати й стала... Максим мимоволі шарпнувся до дверей. Швидко вийшов із хати в присінки, на веранду, наміряючись шугнути в ніч. Усе це робив більш підсвідомо, ніж здаючи собі справу,— якось по-вовчому, інстинктивно, чуючи загибель... Та на ганку Максим спокійно зупинився, так само інстинктивно. Назустріч із сутіні виринула якась людина, а за нею ще кілька тіней. Людина була у військовій уніформі, а ті, що підходили за нею, були добре озброєні: шестеро автоматників із «фінками» напоготові.

— Здравствуйте! — привіталась по-російському людина, та, що була спереду.

— Добрий вечір,— відповів Максим.

— Чи тут живе є... громадянин... Максим Колот? Архітектор, інженер-архітектор...

Пауза.

— Тут... ніби...

— Ніби?

— Ніби...

— А чи він дома?

— Дома.

— А як до нього пройти?

— А отак ідіть просто через присінки, а потім зразу ліворуч...

Серце Максимове чомусь нагло затіпалось, у ньому на мить прокинувся мисливський чортик. От вони зараз підуть у хату, а він — круть! — як вітер... Але це лише мить, а за тим знову нахлинула байдужість і все залила, як вода іскру. «Куди?! Та й чого?.. А головне — куди?!».

— Дякую,— посміхнувся вголос гість.— А чи ви не могли б нас провести до нього?

«Цей знає, що робить»,— подумав Максим і байдуже відповів:

— Добре,— і пішов наперед.

Вони ввійшли до хати. Автоматники стали, як ідоли, на всіх дверях і на ганку, а двоє — на кухні, з автоматами напоготові. Стояли мовчки, понуро й байдуже, лише пряли очима, стежачи за кожним рухом присутніх. Гість привітався в хаті, а тоді звернувся до Максима:

— Ну, де ж він?

— Я тут.

— А-а... — удавано здивувався гість і заговорив трохи втомлено, трохи весело: — Дуже приємно. Будьмо знайомі. Я — начальник спецвідділу Н-ської орденоносної Сталінградської танкової дивізії... Прошу любити й шанувати. (В голосі його весь час бриніла тонюсінька нотка іронії). А як маю честь вас титулувати точно?

— Колот.

— Ви дуже скромні, громадянине Колот. Чи то ж не ви були заслужений діяч УРСР?..

— Можливо...

— Знаю, знаю...— при цих словах начальник спецвідділу зміряв Максима оком з ніг до голови й мовби сумовито скривився, зупинившись поглядом на його ганчір'яних подертих бурках.

— Зле вас шанувала «Нова Європа», маестро.

— Зле...— згодився Максим, промовивши це понуро, з такою ж самою ноткою іронії, як і в гостя.

Якусь мить вони стояли мовчки один навпроти одного. Начальник спецвідділу був низенький на зріст, такого ж віку, як і Максим, але дрібний, ще й кирпатий, зовсім як хлопчик насупроти Максима. Максим височів над ним на цілу голову, дивився на гостя згори й думав, що при такому страшному титулі цей «начальник» має досить не страшний вигляд. Начальник бачив, що Максим пильно розглядав його, але не реагував на те. Уніформою він зовсім не відрізнявся від автоматників, лише на ковнірі блюзи під шинелею мав дрібні червоні зірочки, що лисніли, як краплі крові. В цілому він мав досить буденний вигляд у своїй смушковій шапці-«ушанці», сірій шинелі й постниках, з револьвером і планшеткою. Фронтовий вигляд.

По короткій паузі взаємних оглядин гість звернувся до Максима:

— А тепер до діла... Де ваше робоче місце, громадянине Колот?..— і не чекаючи відповіді, попрямував із кухні до великої кімнати, присвічуючи собі ліхтариком. Там стояв великий стіл, заваленний книгами, теками й згортками паперу, шматками лінолеуму, розпочатими й не закінченими офортами по міді, різними кресленнями та відбитками гравюр, що повипадали з тек. Стіл був великий, справжній верстат, а на ньому був хаос, як на тічку. Гість заходився біля того стола господарювати.

— Маєте ще якусь лампу?.. Добре. Засвітіть... Ні, не ви, ваша дружина! Ви сідайте тут.

Дружина знайшла й засвітила другу лампу. Власне, засвітив один із автоматників, бо в дружини тремтіли руки,— засвітив, приніс і поставив посеред столу, а дружині «порадив» сидіти на кухні.

В хаті стало ясно, ніби в свято.

— Сідайте,— повторив гість запрошення Максимові.

Та Максим не сідав, воліючи стояти. Він тільки глянув на синка, що стояв біля дверей, здивований і вражений, не розуміючи, що саме відбувається, а потім промовив тихо, але енергійно, звертаючись до начальника:

— Тільки прошу вас, не робіть дива для дитини й жінки, порайтеся швидше, без зайвих слів і шуму... Потім будете шуміти...

Гість спалахнув. Але глипнув на Бориса, що блискучими очима розглядав автоматників (справжніх автоматників!) і його — їхнього командира (справжнього командира!) — глянув, якось чудно пересмикнув бровою й одвернувся мовчки. «Добре»,— буркнув по якімсь часі, поринувши в папери та різні шпаргалки на столі. Він розкривав теки й течки, гортав різні папірці, розглядав з цікавістю креслення — проекти різних споруд і клав їх назад за порядком. Розглядав відбитки незграбних гравюр: дереворитів та ліноритів, що назбиралися й зберігалися в цім домі з самих студентських років Максима. Розглядав вирізки з газет і часописів, різні друковані проекти Максима та його графічні ілюстрації. Розглядав книги. Він почувався, як у себе вдома, поринувши у споглядання Максимового господарства, ні — Максимової душі, так, ніби це він розглядав родинні інтимні альбоми. Порався, не кваплячись.

А Максим стояв байдуже й дивився на свої ноги, на свої подерті бурки, взуті ще вчора в нові-новісінькі калоші (бо старі протікали), дивився й думав, що ті нові калоші на таких подертих ганчір'яних бурках і в такий момент зовсім недоречні. Такі калоші коштують цілісінький пуд борошна!.. «І чого він розсівся за тим столом! Швидше б кінчав!..».

Гість не знаходив нічого для себе поживного. Та, видно, не дуже й потребував. Він просто гортав «малюнки», відпочиваючи від утоми в цій затишній кімнаті — хатині відомого архітектора й будівничого, над плодами його безсонних ночей, творчих поривань, над різними здійсненими й нездійсненими задумами, відтвореними артистично на папері чи просто зафіксованими якимись химерними лініями-натяками, хапливими рисками, ієрогліфами, що нагадували собою ембріон, туманний початок чогось що не мало ще ні форми ні назви, саму ідею. Це, видно, було йому цікаво. Гість гортав далі мовчки.

— О! — вирвалось у нього нарешті! — Ха-ха!!. Значить, вішаємо партизанів?!. Ого!..— він промовив це суворо, з притиском, дивлячись з-під лоба одним оком на Максима. В руках він тримав велику чорну гравюру — вирізану з місцевої газети.

— Так,— промовив Максим байдуже,— то моя гравюра, лінорит...

І додав по хвилі, дивлячись, як обличчя гостя наливалося кров'ю:

— То копія з Густава Доре — «Христос на Голготі»... Великоднє...

Гість навіть оком не зморгнув.

— От якраз,— промовив він із притиском.— Це все одно!..— й почав складати гравюру вчетверо. І тяжко було збагнути з інтонації його голосу: чи то він дурний, і про Христа на Голготі, а тим більше — про Густава Доре, ніколи не чув і взяв це за сюжет із сучасності та й маскує своє невігластво, чи то він глузує з Максима?.. А може, він глузує глибше й тяжче? Максимові видався його голос занадто саркастичним. «Тоді він геніальний пройдисвіт, а іронія його страшна»... Інтонація голосу начальника спецвідділу зраджувала, що він таки добре знав про Христа на Голготі.

А гість склав гравюру вчетверо й подивився примруженим оком на Максима з-під лоба.

— Знаєм ми вашого брата,— промовив він якось чудно й сховав гравюру в планшетку. Погляд його зачепився за образ «Йосип і Марія з

Єгипет».

— Це

ре? —

правильн

великого

що..—

сказати

сказав ц

після па

гів малю

— Ні

чий то о

— А-

— Це т

німці? Г

знову на

тів тихо

так, щоб

спішили,

Менше р

Максима

Тут н

розмову

зник у н

ся із зо

малюнкі

— Дя

рапто

тячи

малюва

кав сво

мальова

тастичн

ми. Ві

чив та

мистец

поважн

рішив

но, до

бо ж б

ний, а

чалися.

Макс

нагло

наступ

«Боже!

усією

дитино

Але

уголос,

ся, ані

ним м'

Гість

ти й,

али, як ідоли,
х і на ганку, а
ухні, з автома-
ві. Стояли мов-
байдуже, лише
стежачи за
ом присутніх.
вся в хаті, а
я до Максима:
к він?

— удавано зди-
ь і заговорив
но, трохи весе-
приємно. Будь-
Я — начальник
і-ської ордено-
градської тан-
.. Прошу люби-
ти. (В голосі
бриніла тоню-
іронії). А як
ас титулувати

е скромні, гро-
от. Чи то ж не
служений діяч

во...

знаю...— при
ачальник спец-
Максима оком

— Маєте ще якусь лампу?.. Добре. Засвітіть... Ні, не ви, ваша дружина! Ви сідайте тут.

Дружина знайшла й засвітила другу лампу. Власне, засвітив один із автоматників, бо в дружини тремтіли руки,— засвітив, приніс і поставив посеред столу, а дружині «порадив» сидіти на кухні.

В хаті стало ясно, ніби в свято.

— Сідайте,— повторив гість запрошення Максимові.

Та Максим не сідав, воліючи стояти. Він тільки глянув на синка, що стояв біля дверей, здивований і вражений, не розуміючи, що саме відбувається, а потім промовив тихо, але енергійно, звертаючись до начальника:

— Тільки прошу вас, не робіть дива для дитини й жінки, порайтесь швидше, без зайвих слів і шуму... Потім будете шуміти...

Гість спалахнув. Але глипнув на Бориса, що блискучими очима розглядав автоматників (справжніх автоматни-

ембріон, туманний початок чогось що не мало ще ні форми ні назви, саму ідею. Це, видно, було йому цікаво. Гість гортав далі мовчки.

— О! — вирвалось у нього нарешті! — Ха-ха!!. Значить, вішаємо партизанів?!. Ого!..— він промовив це суворо, з притиском, дивлячись з-під лоба одним оком на Максима. В руках він тримав велику чорну гравюру — вирізану з місцевої газети.

— Так,— промовив Максим байдуже,— то моя гравюра, лінорит...

І додав по хвилі, дивлячись, як обличчя гостя наливалося кров'ю:

— То копія з Густава Доре — «Христос на Голготі»... Великоднє...

Гість навіть оком не зморгнув.

— От якраз,— промовив він із притиском.— Це все одно!..— й почав складати гравюру вчетверо. І тяжко було збагнути з інтонації його голосу: чи то він дурний, і про Христа на Голготі, а тим більше — про Гус-

Марія з дитям утікають у Єгипет».

— Це теж із Густава Доре? — спитав він, цілком правильно вимовляючи ім'я великого митця.— То ви що...— він хотів, мабуть, сказати «і богомаз», але не сказав цього слова, а сказав після паузи інше: — ...й богів малюєте?

— Ні,— і Максим сказав, чий то образ.

— А-а... — протяг гість. — Це той, що його повісили німці? Гм... — і нагнувшись знову над столом, промурмотів тихо, ніби про себе, але так, щоб Максим чув: — Поспішили, але добре зробили.. Менше роботи...— а оком на Максима.

Тут несподівано встряв у розмову синок Борис, що був зник у кухні, а тепер з'явився із зошитом своїх дитячих малюнків.

— Дядю, дядю! — зринув рапто[illegible]чіжний, [illegible]сний дитячи[illegible] лос.— [illegible]е ось я малю[illegible]... Гляньте... — і тикав свої зошити, щедро замальовані ним різними фан-

їх на столі, поверх переглянутих батькових.

Здивований Борис подивився на нього розгублено, потім на батька,— і пішов геть, спантеличений і огірчений.

А гість, закінчивши оглядини «робочого місця», більше нічим не цікавився, чим полегшив Максимову муку, скорочуючи її. Він тільки розстебнув планшетку, оглянув її і знову застебнув. І між іншим при тій процедурі, ніби ненароком, нехотя, запитав:

— Чи ви не знаєте такого... «Соломона»?

— Ні, не знаю.

Гість позіхнув, подивився пильно на Максима й гмикнув:

— Смішняк ви!..

Це було сказано байдуже, але за байдужістю немовби прозвучала нотка зле прихованого жалю. Після того гість постояв ще якусь хвилю мовчки, потарабанив пальцями по столу й нарешті, зітхнувши, сказав:

— Одягніться...

рікою. Вона тихо похилилася Максимові на плече...

Максим хотів сказати «прощавай», але не сказав. Тільки злегка торкнув її по спині рукою. Хотів сказати «бувай», але знову не проштовхнув і цього слова крізь горло. Пильно подивився в її очі, облизав свої пошерхлі губи, що враз узялися смагою, і — якось само собою прошепотілося:

— До побачення...

У дружини сльози не втрималися в очах і потекли буйним потоком. Але вона трималася з усієї сили, вона мовчала, і лише погляд її ставав усе дикіший. Вона приплющила очі, щоб не кричати так ними. Максим обернувся... На лежанці сидів синок Борис, забився геть аж за двері, що відкривались попри лежанку, і широко-широко витріщеними і здивованими, приголомшеними своїми дитячими очима дивився на батька. Він не плакав... і навіть не кліпав віями... Він дивився на батька. Дивився всією своєю при-

жучи, а
на зразо
— Ніч
стична б
Це бу
цей стан
якось ос
ще щось
Біля
мить з
про нов
нишком
дружина
нько пос
дверима.
«Неха
їх... І м
на»...
А док
вже на
чір'яним
в темряв
«На т
добре».
І вони

Сувор
йшов по
ки лівор
два поза
— Ма
мовив м
управо,

Іван **БАГРЯНИЙ**

ЮДИНА БІЖИТЬ НАД ПР

ви й мовби су-
вся, зупинив-
м на його ган-
ртих бурках.
шанувала «Но-
аестро.
згодився Мак-
вши це понуро,
ою ноткою іро-
тя.
ь вони стояли
навпроти одно-
ик спецвідділу
й на зріст, та-
як і Максим,
ще й кирпатий,
пчик насупро-
Максим висо-
на цілу голову,
стя згори й ду-
такому страш-
цей «начальник»
е страшний виг-
ик бачив, що
ьно розглядав
реагував на те.
н зовсім не від-
автоматників,
ірі блюзи під
дрібні червоні
сніли, як кап-
цілому він мав
ний вигляд у
шковій шапці-
ій шинелі й по-
револьвером і
Фронтовий виг-

й паузі взаєм-
гість звернувся

до діла... Де
місце, громадя-
— і не чекаю-
попрямував із
икої кімнати,
обі ліхтариком.
ликий стіл, за-
ами, теками й
перу, шматками
зпочатими й не
фортами по мі-
кресленнями та
авюр, що пови-
Стіл був вели-
й верстат, а на
ос, як на тічку.
ся біля того
рювати.

ків!) і його — їхнього командира (справжнього командира!) — глянув, якось чудно пересмикнув бровою й одвернувся мовчки. «Добре»,— буркнув по якімсь часі, поринувши в папери та різні шпаргалки на столі. Він розкривав теки й течки, гортав різні папірці, розглядав з цікавістю креслення — проекти різних споруд і клав їх назад за порядком. Розглядав відбитки незграбних гравюр: деревориті та ліноритів, що назбиралися й зберігалися в цім домі з самих студентських років Максима. Розглядав вирізки з газет і часописів, різні друковані проекти Максима та його графічні ілюстрації. Розглядав книги. Він почувався, як у себе вдома, поринувши у споглядання Максимового господарства, ні — Максимової душі, так, ніби це він розглядав родинні інтимні альбоми. Порався, не кваплячись.

А Максим стояв байдуже й дивився на свої ноги, на свої подерті бурки, взуті ще вчора в нові-новісінькі калоші (бо старі протікали), дивився й думав, що ті нові калоші на таких подертих ганчір'яних бурках і в такий момент зовсім недоречні. Такі калоші коштують цілісінький пуд борошна!.. «І чого він розсівся за тим столом! Швидше б кінчав!..».

Гість не знаходив нічого для себе поживного. Та, видно, не дуже й потребував. Він просто гортав «малюнки», відпочиваючи від утоми в цій затишній кімнаті — хатині відомого архітектора й будівничого, над плодами його безсонних ночей, творчих поривань, над різними здійсненими й нездійсненими задумами, відтвореними артистично, на папері чи просто зафіксованими якимись химерними лініями-натяками, хапливими рисками, ієрогліфами, що нагадували собою

тава Доре, ніколи не чув і взяв це за сюжет із сучасності та й маскує своє невігластво, чи то він глузує з Максима?.. А може, він глузує глибше й тяжче? Максимові видався його голос занадто саркастичним. «Тоді він геніальний пройдисвіт, а іронія його страшна»... Інтонація голосу начальника спецвідділу зраджувала, що він таки добре знав про Христа на Голготі.

А гість склав гравюру вчетверо й подивився примруженим оком на Максима з-під лоба.

— Знаєм ми вашого брата,— промовив він якось чудно й сховав гравюру в планшетку. Погляд його зачепився за образ «Йосип і

тастичними дитячими візіями. Він, либонь, вперше бачив такого цікавого аматора мистецтва, такого пильного й поважного глядача, тому вирішив потішити його гостинно, допомагаючи батькові, бо ж бачив, що батько сумний, а його течки вже кінчалися.

Максимові ніби хто серце нагло оперезав батогом, або наступив на нього чоботом. «Боже! — аж скинувся він усією душею.— Куди ж ти, дитино?!».

Але він нічого не сказав уголос, навіть не поворухнувся, ані не поворухнув жодним м'язком.

Гість узяв Борисові зошити й, не дивлячись, поклав

— Я одягнений,— відповів Максим таким самим тоном, тихо, оглянувши свої бурки й ветхе пальто. Гість, стежачи за його поглядом, хотів щось іще сказати, але не сказав, лише махнув рукою й тихо звелів:

— Ідіть уперед...

Автоматники враз заклацали й усі стали на струнко, як на параді, тримаючи автомати «на-руку».

В передній кімнаті Максим зупинився — до нього ступнула дружина. Вона не плакала, ні. Підходячи до чоловіка, зиркнула на синка, й сльози зупинилися в її очах. Вони виповнили ті очі по вінця — її великі, розумні очі,— не сміючи политися

голомшеною дитячою душею, що враз збагнула велику й страшну річ — катастрофу, яку називають «смертю»... І була в тім погляді безодня дитячого крику... Ні... Господи!.. Та ж той погляд хотів наповнити батькову душу силою, вірою, надією, мужністю... Він хотів геть усе заперечити й змусити його теж усе заперечити...

Але це тривало лише одну мить. І її обірвали автоматники, брязнувши зброєю й мовчки відтискаючи Максима геть. Максим застебнув пальто, знову розстебнув чомусь, знову застебнув... Потім повернувся до дверей і пішов. Чув ще, як дружина зупинила суворого гостя, щось ка-

— І в
— докін
Максим
голосом.

— Пр
ло, як п
То ви, зн

Максим
на те.

— Ну
попереди

— Дя
жить від
Максим.

На то
вичерпал

Вони в
лицю. На
серед ве
ли: «Сто
сіла б б
не вияви
чальник
говорив
ками пош
да: «Дав
ли всі
вздовж,
рога бул
мішана
зюкою. І
малі баю
не обмин
тець. Не
зробити
крок улі
ло байду
їх. Він н
ду, ані м
більше з
бе, квапи
ген-ген
відчував,
останні х

Ця ву
стала пе
пучо-соня
лиця йог
ліях і ка
після гро
ними мет
ти й ясе
стоять о
раючи ви
ба, а над
но-білі ф

ям утікають у
к із Густава До-
ав він, цілком
имовляючи ім'я
итця.— То ви
хотів, мабуть,
огомаз», але не
слова, а сказав
інше: — ...й бо-

Максим сказав.

— протяг гість.
до його повісили
— і нагнувшись
олом, промурмо-
и про себе, але
ксим чув: — По-
добре зробили..
и...— а оком на

дівано встряв у
к Борис, що був
, а тепер з'явив-
м своїх дитячих

дядю! — зринув
ий, г...існий ди-
е ось я
яньте.. — і ти-
ити, щедро за-
м різними фан-

їх на столі, поверх переглянутих батькових.

Здивований Борис подивився на нього розгублено, потім на батька,— і пішов геть, спантеличений і огірчений.

А гість, закінчивши оглядини «робочого місця», більше нічим не цікавився, чим полегшив Максимову муку, скорочуючи її. Він тільки розстебнув планшетку, оглянув її і знову застебнув. І між іншим при тій процедурі, ніби ненароком, нехотя, запитав:

— Чи ви не знаєте такого... «Соломона»?

— Ні, не знаю.

Гість позіхнув, подивився пильно на Максима й гмикнув:

— Смішняк ви!..

Це було сказано байдуже, але за байдужістю немовби прозвучала нотка зле прихованого жалю. Після того гість постояв ще якусь хвилю мовчки, потарабанив пальцями по столу й нарешті, зітхнувши, сказав:

— Одягніться...

рікою. Вона тихо похилилася Максимові на плече...

Максим хотів сказати «прощавай», але не сказав. Тільки злегка торкнув її по спині рукою. Хотів сказати «бувай», але знову не прештовхнув і цього слова крізь горло. Пильно подивився в її очі, облизав свої пошерхлі губи, що враз узялися смагою, і — якось само собою прошепотілося:

— До побачення...

У дружини сльози не втрималися в очах і потекли буйним потоком. Але вона трималася з усієї сили, вона мовчала, і лише погляд її ставав усе дикіший. Вона приплющила очі, щоб не кричати так ними. Максим обернувся... На лежанці сидів синок Борис, забився геть аж за двері, що відкривались попри лежанку, і широко-широко витріщеними і здивованими, приголомшеними своїми дитячими очима дивився на батька. Він не плакав... і навіть не кліпав віями... Він дивився на батька. Дивився всією своєю при-

жучи, а той буркнув — щось на зразок:

— Нічого-нічого... Соціалістична батьківщина подбає...

Це був знаний стандарт, і цей стандарт зараз звучав якось особливо глумливо. І ще щось він говорив.

Біля дверей Максим на мить затримався,— згадав про нові калоші,— постояв, нишком скинув калоші, щоб дружина не бачила, й тихенько поставив у куточку за дверима.

«Нехай... Вона проміняє їх... І матиме трохи борошна»...

А докінчив він цю думку вже на ганку, сходячи ганчір'яними бурками в калюжу, в темряву:

«На той світ і без калош добре».

І вони пішли в темряву...

Суворий гість догнав і йшов поруч. Два автоматники ліворуч, два праворуч, а два позаду.

— Майте на увазі,— промовив мляво гість,— крок управо, крок уліво...

пливуть тихо, мерехкотять. І все те віддзеркалюється, в канавах і калюжах. А над хмарами й попід хмарами, пишучи на їхній білизні чорні риски, літають стрижі й ластівки й, шугаючи з-під хмар до землі. летять низько над свічадами калюж, клацаючи дзьобиками — ловлять комах і білих метеликів. А по вулицях, по люстрах калюж і канав, підкасавши драні штанці, бреде-біжить золотоголове дитинство і сміється, дзвенить, заливається сріблоголосо. Гасає по зелених, квітучих левадах, зриває щавель і лопуцьки, кладучи їх на перли зубів, сміється від надміру щастя. Хлюпає водою, бризкає нею в сонце й робить з дрібних крапелинок сліпучу райдугу... Галасливе золоте дитинство! Воно гомонить, вібрує, заливається. Грає в «кльока» і в «свинки», викопавши «дук» посеред вулиці й заважаючи їздити хурам, ганяє кленовий цурпалок і паліччя по сонячній мерехкотняві. Грає в «цурки», підбиваючи її в

цікавився, куди його ведуть. Не цікавився деталями, бо основне він знав. Він дивився в себе внутрішнім зором і намагався пробігти геть-геть аж у самі початки свого життя, геть-геть аж до першого проблиску свідомості, що лишився в його пам'яті, як сонячний спектр над повіками в крапельках сліз. Той спектр — то був перший спалах всесвіту в його душі, яка починала свій життєвий тур. Він мерехтів, розгортаючись у чудесну, сліпучу візію, і от...

Візія погасла.

Максим ішов до фінішу, чалапаючи машинально навпростець по калюжах у темряві. Починався вже березень, і глибокі сніги розкисали.

Пройшли вулицею до краю. Проминули руїни собору, що десь там громадилися в темряві і що про їхнє існування з цілої цієї сімки людей без сумніву знав тільки один Максим, для решти — там була звичайна, каламутна, мокра й бридка темрява. Вийшли на перехрестя двох великих шляхів, що перетинали місто з півночі на південь і зі сходу на захід. Начальник свиснув у сюрчок тричі, а потім червоно поблимав ліхтариком, даючи якісь сигнали комусь,— блимнув тричі раз, удруге, з неоднаковими паузами поміж блимками.

«За абеткою Морзе це мало б означати літеру «Ре»,— подумав Максим машинально.

Десь загула, а потім з темряви помалу підійшла машина.

— Залазь! — присвітив начальник ліхтариком.

Це була «поштарка» — машина з відкритим коробом призначена возити пошту. Її очі — фари — було замазано чорним і залишено тільки дві щілини, як у кота,— ті щілини дивилися вниз, освітлюючи невеликий клапоть землі. В коробі було припасовано по боках ослони. Автоматники сіли обабіч Максима по два, а двоє стали на крилах машини. Начальник заліз до кабіни шофера. Поїхали. Довго їхали, петляли десь вулицями. Вони кружляли, Максимові здавалося, що вони блудять, За його відчуттям, вони мали б їхати просто в ліс, туди — за цвинтар, до того мармурового янгола в мармуровій жалобі... В той добре знаний, славний ліс, що стоїть обабіч шляху зі сходу на захід, в кінці вулиці Старокиївської, за містом. У той самий ліс, куди ось уже не один десяток літ возять усіх приречених на розстріл темними, чорними ночами... Суджених Ревтрибуналом у клекоті революції й громадянської різанини, і суджених гестапо тепер, у клекоті війни... Приречених ЧеКа й охранками всіх кольорів — білими, чорними, рудими — ГПУ й СД... Закладників й священиків, «бандитів» і «революціонерів», «злодіїв» і мучеників, великих отаманів і звичайних солдатів. Героїв і негероїв великої ідеї. Лицарів «честі» і борців «за мрії»... І так випадкових, що потрапили під колеса доби абсурду.

Там їх напаковано в пісок безліч. Жертв імпровізованого, хижого суду і жертв неімпровізованої, нестримної сваволі,— розстріляних над викопаними ямами й просто вбитих під час Варфоломіївських ночей у ліжку й потім туди привезених. Ос...ливо ж багато їх там напаковано тепер.

Ліс... Сосновий ліс за містом, над шляхом, де шумлять сосни тужно й таємничо. Ліс, що його обминають місцеві люди вночі й навіть удень, боячись переходити через нього...

ІТЬ НАД ПРІРВОЮ

дитячими візія-
онь, вперше ба-
ікавого аматора
кого пильного й
ядача, тому ви-
ти його гостин-
ючи батькові,
що батько сум-
течки вже кін-

ніби хто серце
ав батогом, або
нього чоботом.
ж скинувся він
— Куди ж ти,

чого не сказав
не поворухнув-
оворухнув жод-

Борисові зоши-
влячись, поклав

— Я одягнений,— відповів Максим таким самим тоном, тихо, оглянувши свої бурки й ветхе пальто. Гість, стежачи за його поглядом, хотів щось іще сказати, але не сказав, лише махнув рукою й тихо звелів:

— Ідіть уперед...

Автоматники враз заклацали й усі стали на струнко, як на параді, тримаючи автомати «на-руку».

В передній кімнаті Максим зупинився — до нього ступнула дружина. Вона не плакала, ні. Підходячи до чоловіка, зиркнула на синка, й сльози зупинилися в її очах. Вони виповнили ті очі по вінця — її великі, розумні очі,— не сміючи политися

голомшеною дитячою душею, що враз збагнула велику й страшну річ — катастрофу, яку називають «смертю»... І була в тім погляді безодня дитячого крику... Ні... Господи!.. Та ж той погляд хотів наповнити батькову душу силою, вірою, надією, мужністю... Він хотів геть усе заперечити й змусити його теж усе заперечити...

Але це тривало лише одну мить. І її обірвали автоматники, брязнувши зброєю й мовчки відтискаючи Максима геть. Максим застебнув пальто, знову розстебнув чомусь, знову застебнув... Потім повернувся до дверей і пішов. Чув ще, як дружина зупинила суворого гостя, щось ка-

— І ви будете стріляти... — докінчив за нього фразу Максим нудним, глузливим голосом.

— Правильно,— чути було, як посміхнувся гість.— То ви, значить, не новак?!

Максим нічого не відповів на те.

— Ну, словом, моє діло попередити, і я попередив.

— Дякую. Решта залежить від мене...— згодився Максим.

На тому їхня розмова й вичерпалась.

Вони вийшли з двору на вулицю. На вулиці, якраз посеред великої калюжі, звеліли: «Стой!» — на вулиці мусіла б бути машина, але її не виявилось. Від'їхала. Начальник вилаявся, щось поговорив із двома автоматниками пошепки. А тоді команда: «Давай!», — і вони пішли всі темною вулицею вздовж, посеред дороги. Дорога була розчавучена, розмішана — талий сніг з грязюкою. Іноді траплялись чималі баюри, але Максим їх не обминав, а йшов навпростець. Не тому, що боявся зробити «крок управо — крок уліво», а тому, що було байдуже й що не помічав їх. Він не відчував ані холоду, ані мокроти. Він дедалі більше заглиблювався в себе, квапився пробігти думкою ген-ген назад... назад.., бо відчував, як десь збігають останні хвилини його життя...

Ця вулиця... Вона чомусь стала перед ним нагло сліпучо-сонячною, дзвінкою. Вулиця його дитинства... В коліях і канавах повно води після громових дощів, а над ними метелики. Великі берести й ясени, тополі й верби стоять обабіч вулиці, підпираючи високу синю баню неба, а над ними пливуть сніжно-білі фантастичні хмари, синє небо... Вечорами грає в палочки-стукалочки, в «латки» і в «квача»:

Оне, дуне, рес,

Віндер-квіндер жес,

Оне, дуне, раба,

Віндер-квіндер... жаба!

— і біжить, утікає, ховаючись по перевалках, по канавах, попід місточками й за широкими берестами та ясенами в млосних рожевих сутінках травневого вечора. І бавляться з ними кажани й «оленки» та жуки-рогачі, літаючи низько над головами, — одні тихо, нечутно, інші з дзижчанням і гудінням...

Оне, дуне, рес...

— Держи вправо!..— це автоматник дерев'яним голосом.

Вулиця рожевого дитинства заходить, як заходить сонце.

Пусто й чорно. Не на вулиці, а в Максима на душі. Чути, як стікають останні хвилини. Але це відзначає не серце, а лише розум. Зашарпане серце немов би дерев'яніє помалу, впадає в летаргію, і лише розум горить яскраво й особливо гостро. Ніби яскравий холодний ліхтар, він кинув сліпучий сніп холодного світла ген-ген крізь темряву в минуле. І в тім снопі промерехтіла вулиця його дитинства, і він, Максим, по ній іде. Востаннє. Йде по світляному пасму, що десь кінчається крапкою в чорноті предковічної ночі... Ще... ще... ще трохи... і все.

Візія погасла.

Його зупинили на перехресті. Постояли. І знову пішли далі в мокрій, холодній темряві, мов у чорнильному морі. Спотикалися об уламки будівель і речей, розкиданих бомбами. Максим навіть не

ТЕХНОКРАТИ ЧИ ГУМАНІТАРІЇ?

Академік Ігор Юхновський в одному з недавніх виступів сказав, що мав свідчення серйозності намірів Заходу щодо великомасштабної допомоги Україні, але за умови, що вона доведе світові свою цивілізовану зрілість. Почасти доводимо, бо у нас, тьфу-тьфу, гострих міжнаціональних сутичок не спостерігається, але однієї цієї ознаки недостатньо. Нам ще багато чого бракує. Звернемося до історичних паралелей.

ОЛЕКСАНДР I, посівши престол, замислив ряд радикальних змін, але вагався з чого почати. Тоді він звернувся за порадою до свого наставника юнацьких літ швейцарця Лагарпа, який став на той час членом Директорії Гельвецької республіки. Той жваво відгукнувся й пояснив своєму учневі, що **в напівдикій, малописьменній країні будь-які прогресивні починання підуть, як вода у пісок. Що насамперед слід розвивати освіту і, лише сягнувши певного її рівня, заходитися реформувати.** Схоже, учень виявився тямущим, бо саме в цьому керунку, реалізуючи «план Лагарпа», діяв далі. Тоді в рамках гімназійної реформи почали відкривати ліцеї. Зокрема, на Україні: Кременецький, Рішельєвський, Ніжинський. Загалом то був шлях трансляції культури через аристократію.

Проблеми реформ освіти завжди впиралися в кадри вчителів. Нечисленні когорти вихованців ліцеїв вирішували її лише почасти, але принаймні вищі верстви урядовців почали формуватися з культурних, освічених людей. Це вже саме по собі сіяло зерна просвітництва — через культуру поведінки, мову. Навіть виник термін «освічена бюрократія». Щоправда, ми більше уявляємо тодішнє чиновництво — у масі воно таким і було — за персонажами Салтикова-Щедріна. Але не забуваймо, що і Салтиков-Щедрін, і Панас Мирний самі були чиновниками високого рангу!

Ліцеїсти перших випусків осмислили й реалізували наступний етап розвитку країни вже в рамках великих реформ Олександра II. Тоді було скасовано кріпацтво, проведено судову й земські реформи. Але в даному контексті нас більше цікавить інша реформа — гімназійної й університетської освіти.

Гімназії, які відкривалися по всіх більш-менш значних містах, стали досить масовою середньою школою гуманітарного плану. Головний ужинок від них — кадри, новий суспільний прошарок — російська інтелігенція. Саме це поняття з'явилося в ті ж 70-ті роки. Зрозуміло, що «російська» йде від назви імперії, бо всі народи, які її населяли, в такий спосіб почали формувати свою інтелектуальну еліту. Результати не забарилися.

Від 90-х років Росія за темпами економічного розвитку почала випереджати всі країни світу. Якби той темп зберігся по революції (Сталін марив цим у 20-ті роки, але діяв у міру свого інтелекту й обставин, визначених Жовтнем), то наша країна була б сьогодні серед перших у світі.

Але завершимо історичний екскурс. Владу захопили більшовики. Сама інтелігенція — тонесенький прошарок духовного гумусу, який мав генерувати ідеї в науці, мистецтві, техніці, бізнесі,— налічувала на момент фатальних подій понад сімсот тисяч чоловік. Але вони, капосні, висловлювали часом сумніви у слушності тих чи інших доктрин, ефективності, ба, людяності заходів по їх втіленню, то й потрапили, бідолашні, до нової влади, яка, втім, і собі грала під інтелектуалів, у неласку. Половину інтелігенції перемолотила громадянська війна, поглинула еміграція. Хтось потрапив у «попутники» (себто в гроно тих, кого до часу можна використовувати, а згодом ліквідувати як непотріб). Ну а найвидатніших, хто вцілів — щось близько двохсот осіб,— за розпорядженням В. Леніна в 1922 році виставили за кордон. Саме тоді не стало О. Мурашка, М. Леонтовича, К. Стеценка. Дослідники можуть подовжити той список.

Руйнувалися самі підвалини, те, що формувало інтелігенцію,— система освіти. Темними гвинтиками маніпулювати, звісно, легше. Так, уже в 1921 році було закрито останні гімназії. З церквою вчинили ще крутіше. Вона перша пішла під сокиру. Двом релігіям в одних кордонах не місце!

Зруйнувавши все «до основанья», дебатували питання, якою ж бути новій школі. Дослідники тут називають проект, пов'язаний з іменами Н. Крупської й А. Луначарського, який обіцяв перетворити кожну дитину мало не в Леонардо да Вінчі і тим самим переплюнути навіть Царськосільський ліцей — відому кузню дворянських інтелектуалів. На тлі розореної й духовно сплюндрованої країни такі плани інакше, як утопія, охарактеризувати не можна. Другий проект був пов'язаний з ім'ям О. Шмідта — майбутнього академіка й полярного дослідника. Він сформулював кредо, яке й прищепилося,— облишити всяку «лірику», себто гуманітарне виховання, й готувати з дітей майбутніх робітників-верстатників. Гасла «індустріалізація», «наздогнати й перегнати», «наші кордони на замку» і т. п. в дусі доби тому сприяли. Але це була водночас міна сповільненої дії, яка вибухнула вже в 70-ті роки.

Юні верстатники виявилися дітьми, скаліченими змалечку. З них ще могли вирости інженери, загалом «технарі», та вже ніколи не формувалися гуманітарії. Їхнє мислення радянська «педагогіка» зробила закомплексованим, догматичним. Винятки були можливі, якщо гору брало домашнє виховання у відповідному середовищі. Але батьки, здебільшого, аби вижити, працювали «від і до», а діти виховувалися в «дитячих казармах» і казематах. Тож, як зауважив один наш філософ, школа наша якось протрималася до кінця 60-х років (поки працювали дореволюційні вчителі або їхні учні), а далі — руїна. Бо вчитель, хоча б фізкультури чи фізики, є гуманітарієм за сутністю свого фаху. А саме їх ми десятиліттями готували з «гвинтикового» матеріалу й утримували абияк.

Фатальним для системи нашої освіти став запуск перших супутників. Ми таки випередили всіх, що примусили політиків за кордоном замислитися. Там зрозуміли, що справа в освіті, й підняли відсоток ВНП, який призначався для шкіл. А у нас той відсоток зменшили. Але справа не тільки в коштах. Процитую вислів покійного академіка В. Легасова, який навів у своїй повісті про Чорнобиль Ю. Щербак: «...я дійшов висновку, що ми надто захопилися технікою. Прагматично. Голою технікою. Це охоплює багато питань, не тільки безпеки (АЕС. — Л. І.)... І я дійшов такого парадоксального висновку: та техніка, котрою наш народ пишається, котра фінішувала польотом Гагаріна, була створена людьми, які стояли на плечах Толстого і Достоєвського». Отож Чорнобильський апокаліпсис — то теж наслідок дегуманізації нашої освіти.

Більшовики, тотально технізувавши ряд поколінь, продовжували, самі того не усвідомлюючи, спиратися на гуманітарний потенціал старої школи, на її останніх могікан. І це поєднання природничо-технічної освіти із згасаючими повівами «срібного віку» вітчизняної культури й дало наші останні досягнення світового рівня. Можливо, якби тоді, на гребені безсумнівного успіху, взялися повертати школі борги, себто почали її перебудову, то як знати?

Ми все вештаємося по закордонах, шукаючи порад і радників, але часи Лагарпів, схоже, минули, бо нам більше накидають інвестиції на екологічно брудне виробництво з «братським» розподілом готової продукції. Часом ми, спливаючи слиною, просторікуємо про різні «чудеса»: японське, італійське, німецьке... А, до речі, «японський виклик» — план дальшого розвою країни з виходом у підсумку за рівнем виробництва на перше місце в світі грунтується на вдосконаленні системи освіти, насамперед гуманітарних засад і національно-культурних підвалин. Зростають відрахування на освіту й по інших розвинутих країнах.

Може, і ми вилюдніємо років через п'ятдесят? Це не означає, звичайно, що не зможемо розпочати підйом вже наступного року. Але, щоб сягнути відповідних життєвих стандартів, потрібні тривалий час і немалі кошти.

Як на мене, сам факт того, що Закон про освіту сформульовано й схвалено, — видатне явище нашого життя. Таки свідчення зростання нашої цивілізованості. Напевно, якби його скрупульозно прочитати, то було б до чого присікатися. Але те, що наголос зроблено на освіту (хоч багато залежить від того, як саме втілювати цей Закон), свідчить, що ми таки серйозно беремося будувати суверенну, демократичну, сучасну Українську державу!

Проблемою залишаються кошти. Так, вони будуть потрібні. Але головне тепер, щоб ідея освіти, в її гуманітарних обрисах, оволодівала масами. Щоб ми врешті зрозуміли — для нашого майбуття саме це головне, саме воно потягне і достаток, і пом'якшення взаємин, і екологію, бо первинним є людина, її здоров'я, її добробут. Це має бути визначальним, а не мерзенні гроші!

Ну, а раптом хтось сипоне монет, то хіба це щось миттєво змінить? Доки вчителі змушені заводити поросят, щоб прогодувати родину, кланятися, щоб їм виділили цемент, дошки, аби підрихтувати хату, не буде в нас ні освіти, ні культури. Вчительські оселі спершу мають стати бібліотеками, фонотеками — культурними осередками по всіх селах і містечках. Учитель першим має абсорбувати будь-які новини, інформацію, трансформувати й нести її людям. Але його слід вивільнити від «прози життя», а для цього воно має бути перебудованим у цілому, як і наші уявлення про «достойне життя». Тут теж слід починати від людини, а не від грошенят. Бо, доки не відродиться наш дух, годі сподіватися решти. Слова Леоніда Кравчука, сказані на одній з прес-конференцій: «Ми — великий народ!» — ось що нам треба засвоїти, а не чіпляти епітети до законів.

Леонід ІВАНЕНКО,
кандидат фізико-математичних наук.

МОНОЛОГ ПЕРШОКЛАСНИКА

З 27-РІЧНИМ СТАЖЕМ

Я по-доброму заздрю сьогоднішнім першокласникам.

Хіба міг я в 64-му році мріяти чи навіть думати, щоб на порозі школи поряд із директором стояв батюшка? Сьогодні дедалі частіше служителі церкви приходять до школи не як гості, а як вчителі. Минулого навчального року уроки з історії церкви і релігії, які проводив у 21-й середній школі міста Полтави отець Іоан, були чи не найпопулярнішими. Ні, я не закликаю, щоб на зміну парторгу прийшов релігійний ідеолог, але хотілося б, щоб дитина знала, якою рукою класти хрест і яка різниця між Новим і Старим Заповітом.

Недавно порадів за свого сина-третьокласника, який зранку не міг пригадати, зліва чи справа кріпиться жовтенятська зірочка, а потім якось враз посерйознішав і запитав: «А навіщо вона мені потрібна?». «Сумнівається, отже, думає, а це вже добре»,— відзначив я подумки й мимохідь пригадав свої шкільні роки. Сьогодні вони чимось схожі на барабанний дріб, тріскучі, галасливі і багато в чому пустопорожні! Чого вартий лише один урок, наданий мені цього літа моїм дев'ятилітнім сином.

— А ти можеш назвати всіх українських гетьманів? — запитав якось він.

Як я не напружував свою пам'ять, більше восьми не міг назвати, і тоді він спокійно, у хронологічному порядку перелічив мені всіх коронованих, а потім ще й наказових гетьманів України. Що я міг йому сказати? Що упродовж десяти шкільних і п'яти університетських років «сівачі» розумного, доброго, вічного вимагали від нас знати назубок імена генсеків та їхні «геніальні» твори? Слава Богу, хоч наші діти будуть позбавлені цього.

А хто б з учнів не мріяв, щоб його навчали фахівці? З історії — історик, мови — мовник, географії — географ. Ніколи не забути здивування чи переляку в очах університетських екзаменаторів, коли вони почули мою німецьку. Де їм було знати, що вперше «шпрехен зі дойч» я почув з уст вчителя праці, затим його повторили аж вісім учителів, але жоден з них не був випускником факультету іноземних мов. На сьогодні, як запевнив перший заступник начальника Полтавського обласного управління народної освіти Анатолій Бардаченко, усі навчальні заклади Полтавщини кадрами укомплектовано. А ще він повідомив таке: в усіх дитсадках створено українські групи, у початкових і старших класах додатково вводяться години для вивчення рідної мови. В Полтавських російських школах № 2, 10, 13, 14, 21, 25, 28, 29, 30, 31, 33 відкрито перші класи з українською мовою навчання. Вводяться нові предмети, курси, факультативи. Приміром, курс «Рідний край» читатиметься в 76 школах, «Народознавство» — в 130, «Етнографія і фольклор» — у 52. Але з'являються інші труднощі, відчутний дефіцит викладачів української мови і літератури. Його доводиться долати нашвидкуруч. Приміром, кращих випускників Кременчуцького педучилища приймають на українське відділення педінституту відразу на третій курс. Радує й те, що спеціальність «Українська мова і література» стає у педвузах однією з престижних.

Давно вже немає моєї старої школи, зробленої по війні з церковних розвалин і стягнутої впоперек дротом, аби не розвалилась, натомість у селі стоїть сучасна двоповерхова споруда із спортивним та актовим залами, їдальнею. По області щороку вводиться в дію не менш як 10 нових шкіл. Цього літа передбачалося спорудити 22 школи, але відсвяткували новосілля у половині з них. Причина відставання відома — не вистачає коштів, матеріалів. Та попри все провісники нового знаходять собі дорогу і в глибинці. На базі Вовчицької середньої школи Лубенського району створюється районна школа-інтернат. Є вже школи-гімназії, приватні та національні школи.

От би знову в перший клас! І одержати 20 зошитів на весь рік, і коробку олівців на двох, і шкільну форму за всю батькову зарплату. Мабуть, сучасні школи не багатші від школи мого дитинства матеріально, і нинішні першокласники, можливо, в чомусь навіть злиденніші від нас, дітей епохи розвинутого соціалізму. Та чого варте все це в порівнянні з тим багатством, яке сьогодні відкривається перед першокласниками. У них є головне — можливість стати учнями вільної держави, де можна вільно говорити і думати рідною мовою про рідний край, працювати на його благо. А це і є найбільше щастя.

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент
«Голосу України».

МЕРКУРІЙ

«Меркурій» — це фірмовий салон-магазин виробничого об'єднання «Електронмаш»

Тільки «Меркурій» задовольнить ваші потреби у надійній, високопродуктивній електронній техніці.

Якщо ви ділова людина — поспішайте до салону-магазину.

У нас ви зможете придбати із максимальною вигодою для себе за найнижчими цінами:

Всього 1550 карбованців і до ваших послуг електронний інформаційно-ігровий комплекс «Пошук» — високопродуктивна ЕОМ, спільна з IBM P.C. Комплекс має можливості для розширення, призначений для використання тими, хто не має спеціальної підготовки. Комп'ютер «Пошук» придатний до використання у всіх галузях народного господарства, а також стане незамінним для комп'ютеризації навчальних процесів.

Система «Пошук» має універсальні функції — тож ваша побутова техніка — телевізор, магнітофон, — можуть теж бути залучені до комплексу, а великий добір ігор на касетах забезпечить не лише високопродуктивну працю, але й цікавий відпочинок вам та членам вашої сім'ї.

За бажанням в салоні-магазині «Меркурій» ви зможете придбати також додаткові адаптери та розширювачі для комп'ютера «Пошук».

Якщо вас уже не задовольняє персональна ЕОМ, якщо справа, якою ви займаєтеся, потребує багатотермінальної обробки інформації з кількістю терміналів порядку 10—20 штук — скористайтеся нашими послугами. Київське виробниче об'єднання «Електронмаш» пропонує вам машину СМ 1425!

СМ 1425 — ЦЕ:

— шістнадцятирозрядна ЕОМ з ряду СМ ЕОМ (СМ3, СМ4, СМ1420), програмно спільних з моделями РДС-11 фірми ДЕС. Системний інтерфейс двадцятидвохрозрядний МПІ (аналог 22).

— СМ ЕОМ1425 має менші габарити у порівнянні з IBM PC AT, продуктивністю не поступається попередній моделі СМ1420, але є більш надійною. Прогресивний дизайн у ній поєднується з малим енергоспоживанням. Найкраще застосування для цієї моделі — офіс.

— технічні і програмні засоби СМ1425 забезпечують функціонування у багатозавданих і багатотермінальних режимах, в системах реального часу і розділення ресурсів, а також захист інформації від несанкціонованого доступу «вірусів».

За окремими договорами можуть бути поставлені додаткові програмні засоби, а також за домовленістю наші суміжники здійснюють постачання, супроводження і надання науково-технічних послуг щодо базових і прикладних програмних засобів для СМ1425.

Ви бажаєте придбати ЕОМ, але у вас немає офісу! Вам потрібна високопродуктивна, надійна техніка, яка не поступається кращим зразкам і до того ж придбана значно дешевше! Ви бажаєте аби її було забезпечено фірмовим сервісом протягом усього строку служби й гарантією на три роки! Виробниче об'єднання «Електронмаш» та його фірмовий салон-магазин «Меркурій» у змозі вам допомогти! У найкоротший строк ми готові поставити замовникові нову модель мікроЕОМ з ряду СМ 1810 «НИВКА»!

НИВКА — це імпортна периферія у поєднанні з вітчизняною електронікою!

НИВКА — це надійність, яка не поступається надійності зарубіжних зразків даного типу!

НИВКА — це надійність, строки розробки й впровадження АСУТП!

Придбавши «НИВКУ», матимете у своєму розпорядженні:

АПАРАТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ — мікропроцесори 86, 87; ОЗУ — не менше 1 МБ; жорсткий диск від 29 до 80 МБ; гнучкий диск 360/720кБ; кольоровий монітор; друк — стандартний; системний інтерфейс И41;

ПРОГРАМНЕ СЕРЕДОВИЩЕ — МДОС 1810 (мікроассемблер, Си);

БОС1810 (мікроассемблер, Си, ПЛ/М, Фортран, Паскаль);

ОССФП 1810;

ДОДАТКОВІ ЗАСОБИ — швидкий друк паралельного типу; відеографічний контролер з високою дозволяючою спроможністю; сполучення із стандартними інтерфейсами; вихід у мережі ЕОМ; широка номенклатура пристроїв зв'язку з об'єктом; дворівневі комплекси для побудови АСУТП; конструктиви для промислових середовищ.

ЗАБЕЗПЕЧЕНА ПРОГРАМНА СУМІСНІСТЬ З ЕОМ ТИПУ IBM PC/XT.

ЗАВІТАЙТЕ ДО НАС! ФІРМОВИЙ САЛОН-МАГАЗИН «МЕРКУРІЙ» ЧЕКАЄ ВАС!

ЯКЩО ВАС ЗАЦІКАВИЛИ НАШІ ПРОПОЗИЦІЇ, АДРЕСА ДО ВАШИХ ПОСЛУГ: м. Київ-179, 252179, вул. Львівська, 59А.

Тел. 444-75-68, їхати від ст. метро «Святошино» трол. № 7 до зуп. «Дачна».

Київське виробниче об'єднання «Електронмаш»

реалізує за найнижчими цінами гнучкі магнітні диски ГМД-130 (5¼"), ГМД-90 (3½").

Дискети виготовляються на обладнанні за технологією і з матеріалів провідних фірм Німеччини і Великобританії. У процесі виробництва диски підлягають 100-відсотковому контролю на якість. За всіма параметрами дискети відповідають вимогам міжнародних стандартів. Інформаційна ємність дискети 720 Кбайт, повна ємність — 1 Мбайт. Надійність та якість гарантується!

Наша адреса: м. Київ-180, вул. Велика Окружна, 4, Виробниче об'єднання «Електронмаш»

Телефони для довідок:

Відділ маркетингу: 475-43-00, 475-98-18; Відділ збуту: 475-92-24, 474-12-37; ВНТІ: 475-92-20; Телетайп: 131062 «Космос». Телефакс: 474-12-82.

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ВАРІАНТ

Як уже повідомлялося, нинішнє керівництво Федерації футболу України подало на розгляд спортивної громадськості свій варіант перехідного національного чемпіонату. З ним ми вже ознайомили наших читачів. Але є кілька альтернативних схем. Зокрема, систему чемпіонату розробив футбольний клуб «Прикарпаття» з Івано - Франківська на чолі зі своїм президентом Анатолієм Ревуцьким. Пропонуємо вашій увазі цей варіант.

Турнір проходитиме з березня по середину червня 1992 року. На думку авторів, він дасть можливість виявити середній рівень усіх команд майстрів України. Діє виключно спортивний принцип — всі учасники стартують у рівних умовах.

По закінченню чемпіонату 1991 року в різних лігах (вища, перша, буферна, друга) кожна команда дістає свій кваліфікаційний номер від 1-го до 45-го.

Три клуби другої ліги, які посядуть останні три місця в першості, переходять до чемпіонату республіки серед колективів фізичної культури. Їхні ж місця буде віддано 6 переможцям групових змагань КФК. Отже, на старт матимуть можливість вийти 48 команд України. Вони розбиваються згідно з рейтингом на чотири рівноцінні зони по 12 команд. У них буде репрезентовано команди всіх ліг. Кожна зона змагатиметься в двоколовому турнірі (матч вдома і на виїзді), всього 22 матчі. Переможці зон виходять у півфінал розіграшу Кубка України. Переможці півфіналів проведуть фінальний поєдинок на Республіканському стадіоні столиці України. Переможець, окрім призу (його може встановити редакція газети «Голос України»), дістане й право представляти нашу державу з дозволу УЄФА в розіграші Кубка кубків європейських країн сезону 1992—1993 років.

Далі. По чотири найсильніших клуби з кожної зони (усього 16 колективів) утворять першу лігу національного чемпіонату України за системою осінь — весна. Команди, які посядуть 5—8-ме місця (16 команд) увійдуть до другої ліги. Нарешті, клуби, які фінішують на 9—12-му місцях (також 16) плюс 6 переможців зон КФК — 22 команди — утворять третю лігу. Після затвердження системи ротації між лігами й стартуватиме перший національний чемпіонат України.

Така система за досить короткий час дасть змогу кожній команді майстрів виявити свої істинні можливості за спортивним принципом, покаже справжню різницю в класі між командами вищої та другої ліг і відповість на запитання: чи доцільно Україні з переходом до справді професіонального футболу мати стільки команд майстрів.

Крім того, під час проведення цього кваліфікаційного турніру виключається варіант ігнорування спортивної боротьби. Адже кожний колектив прагнутиме посісти якомога вище місце в зоні. Такий стан справ сприятиме підвищенню глядацького інтересу та й авторитетові Федерації футболу України...

Тепер, гадаємо, цьому варіантові мають дати оцінку тренери, гравці, судді, вболівальники.

Футбол

Хокей

ОСТАННІ ПРИГОТУВАННЯ

Незабаром стартує чемпіонат країни з хокею серед клубів вищої ліги. Команди саме тепер проводять останні приготування. Скажімо, київський «Сокіл» організував у своєму Льодовому палаці міні-турнір, на який запросив динамівців Мінська і «Торпедо» з Нижнього Новгорода.

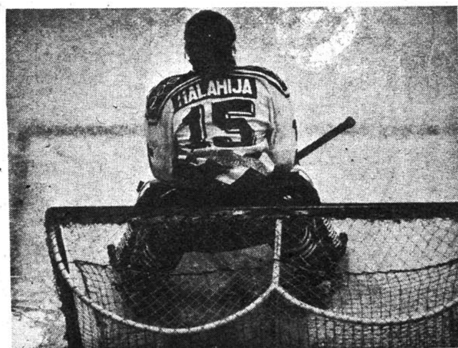
У першому поєдинку господарі поступилися мінчанам — 1:4. А вже наступного дня білоруські хокеїсти й самі зазнали гіркоти поразки від волжан — 3:5.

А завершився турнір зустріччю «Сокіл» — «Торпедо». Він проходив у гострій боротьбі. Рахунок відкрив у другому періоді киянин Іван Вологжанінов. Сталося це на 38-й хвилині. Але вже незабаром Станіслав Панфиленков (40 хв.) встановив рівновагу.

У завершальний двадцятихвилинці команди обмінялися результативними атаками. Спершу шайбу провів нападаючий «Сокола» Анатолій Найда (53), але Сергій Новосьолов (56) врятував гостей від поразки — 2:2.

«Торпедо», в якому виступає ряд досвідчених хокеїстів — Михайло Варнаков, Вячеслав Р'янов, воротар Олексій Івашкін, що перейшов до автозаводців з ЦСКА, посіло перше місце і сподобалося болільникам. А що ж «Сокіл»?

— Команда набирає потрібних кондицій, — сказав один з наставників киян, заслужений тренер РРФСР Ян Каменецький, — і на старт чемпіонату, гадаю, має вийти в хорошій формі. Тон задають визнані гравці: наш капітан Анатолій Найда, Олег Синьков. Задоволений я і ставленням до роботи молодих, зокрема, Олександра Алексеєва та Олександра Кузьминського...

Чемпіонат розпочнеться 22 вересня. А наступного дня «Сокіл» проведе в Усть-Каменогорську перший матч. Його суперник — місцеве «Торпедо». Потім кияни зіграють у Воскресенську з «Хіміком» (25) і 28 вересня прийматимуть московське «Динамо».

Віктор ГЕНЧУК.

Футбол

Караван вирушив у дорогу

Розпочалися змагання за три європейські клубні Кубки з футболу. На старт вийшли 128 клубів. Перші матчі гралися у вівторок.

Кубок чемпіонів. 1/16 фіналу. «Црвена звезда» (Югославія) — «Портадаун» (Північна Ірландія) — 4:0 (зустріч проходила в Угорщині), «Кайзерслаутерн» (Німеччина) — «Етар» (Болгарія) — 2:0.

Кубок кубків. 1/16 фіналу. «Хайдук» (Югославія) — «Тотенхем» (Англія) — 1:0 (поєдинок грався в Австрії), «Гленавон» (Північна Ірландія) — «Ільвес» (Фінляндія) — 3:2, «Суонді» (Уельс) — «Монако» (Франція) — 1:2, «Валюр» (Ісландія) — «Сьйон» (Швейцарія) — 0:1.

Кубок УЄФА. 1/32 фіналу. «Гамбург» (Німеччина) — «Гурнік» (Польща) — 1:1, «Ікаст» (Данія) — «Осер» (Франція) 0:1, «Хаск Граджанські» (Югославія, колишнє «Динамо», Загреб) — «Трабзонспор» (Туреччина) — 2:3 (матч пройшов в Австрії), «Гент» (Бельгія) — «Лозана» (Швейцарія) — 0:1, «Анартосіс» (Кіпр) — «Стяуа» (Румунія) — 1:2, «Славія» (Болгарія) — «Осасуна» (Іспанія) — 1:0, «Ксамакс» (Швейцарія) — «Флоріана» (Мальта) — 2:0.

Учора гралася більшість матчів, а сьогодні пройдуть ще п'ять.

* * *

Кубок України. 1/4 фіналу. Повторні зустрічі. «Верес» (Рівне) — «Океан» (Керч) — 3:0, «Кривбас» (Кривий Ріг) — «Десна» (Чернігів) — 0:0, «Темп» (Шепетівка) — «Закарпаття» (Ужгород) — 4:2. Ще одна пара «Нафтовик» (Охтирка) — «Зірка» (Кіровоград) з'ясує стосунки пізніше. Півфінали гратимуться 14 і 20 листопада.

Пропущена зустріч чемпіонату: «Динамо» (Біла Церква) — «Полісся» (Житомир) —0:0.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Ірак оголосив про наміри надіслати своїх спортсменів для участі в літніх Олімпійських іграх-92 в Барселоні. В заяві іракському інформаційному агентству ІНА представник Олімпійського комітету сказав, що в країні нині уточнюють, з яких видів спорту змогли б виступити олімпійці Іраку на Іграх в Барселоні.

У заяві, зокрема, говориться: «Після вторгнення в Кувейт минув рік, протягом цього часу проти Іраку було прийнято чимало репресивних заходів міжнародними федераціями з різних видів спорту та регіональними олімпійськими об'єднаннями. Так, Іраку заборонили брати участь у різних змаганнях на регіональному рівні в XI Азіатських іграх, які відбулися торік у Пекіні. Час уже кінчати із помстою і в спорті й надати іракцям можливість знову посісти місце в міжнародному спортивному співоваристві».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Заступник головного редактора Олександр БІЛИК

Редколегія:

Сергій ПРАВДЕНКО головний редактор

Анатолій ГОРЛОВ перший заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик

Чергові редактори — Катерина Вороненко, Наталія Дзюбенко.

Автори макета — Анатолій Миронічев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-74, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 156.200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151811.